

Syndikalismen

N:r 5 • 1945

Pris 75 öre

GOD PRESS OM

Folke Fridells bok:

*Tack för mig-
grottekvarn!*

en tidsroman med
socialistisk tendens

*Tack för mig-
grottekvarn!*

är en arbetarpojkes liv skildrat på ett
sällsynt fängslande och gripande sätt

304 sidor

Pris 6: —, inb. 8: —

... författaren Folke Fridell... har skrivit en riktigt läsvärd bok. Fridell tillhör de s. k. "proletärförfattarnas" brokiga skara. Han är industriarbetare och har endast fritiderna mellan arbetsskiftet till förfogande för sin litterära verksamhet. Trots detta obestridliga handikap har hans *förstlingsbok blivit en konstnärlig framgång.*

...hans förmåga att träffsäkert skildra förhållanden och händelseförlopp tillvinner sig enbart respekt. Grundtonen är tämligen mörk, men Fridell hör inte till dem som enbart ser det dystra och bittra i tillvaron, han har också... sinne för humor.

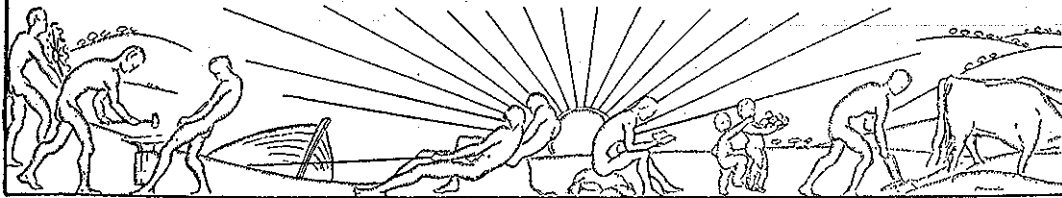
En annan sympatisk egenskap hos denna författare är att han inte tycks skatta åt den moderna uppfattningen att "menige mans" liv och leverne måste bestå enbart av fabriks-slaveri om dagen, superi om kvällen och "sexuella erfarenheter" nattetid. De personer han skildrar ha ofta idéella intressen. De olika folkrörelserna spela inte oväsentliga roller i händelseförloppet. Till den grad modernerna är faktiskt denne förf. att han gör somliga av sina hjältar till godtemplare, alldeles som han inte kände till att sådant inte passar sig i en tid då centilitrarnas antal är det största bland alla sociala problem...

Summan av kardemumman är att Fridell har hedret av sitt debutverk. Boken förtjänar att läsas och man vill gärna hoppas att dess författare "kommer igen" både en och flera gånger. Han "har gästan", så mycket är säkert.

Redaktör S. Norling i Arbetarbladet,
Gävle.

FEDERATIVS FÖRLAG - Stockholm 1

SYNDIKALISMEN

Regering, krig och fred

Sex långa års krig ligger bakom oss, är med Sobeskrivliga lidanden och oräkneliga offer. Sätt er lika gärna och räkna dropparna i världshaven som att försöka räkna summan av den vända, kriget kostat folken.

Och nu går den skändade mänskligheten och väntar på en ny fredens världsordning, som skall förhindra nya krig. Och av vem vänta folken detta under? Av sig själva? Nej, av regeringarna. Men den brittiske premiärministern, Attlee, förklarade i ett tal på brittiska fackföreningskongressen i London (12/9): *"En ny världsordning kan icke åstadkommas av regeringarna, den måste åstadkommas av folken."* Liksom för att understryka denna sanning kom budskapet i början av oktober, att den stormakternas utrikesministerkonferens, som hade i uppdrag att lägga grunden till den framtida freden, efter tre veckors palaver slutat med enighetens fiasko. Ungefär samtidigt kom ryktet, att England och Amerika börja förberedelserna till nästa krig med upprättandet av en gemensam generalstab för de angloamerikanska lika beväpnade och lika tränade styrkorna.

Världen är sig fortfarande lik.

Det brittiska imperiets regeringschef förklarar således, att regeringarna äro oförmögna att skapa en fredens ordning. Det är en uppriktig regeringsystemets bankruttförkla-

ring. Mr Attlees förkunnelse om regeringarnas oförmåga till fredens tryggande är bara ett senkommet regeringserkännande av en gammal sanning, ett erkännande som kan tjäna som en tankeställare för folken. Och som kan vara ägnat att ge auktoritetstron ett grundskott. Folk borde sätta sig ned och tänka igenom problemet.

Om regeringarna icke kunna skapa fred, så äro de däremot alldeles utomordentligt skickade att skapa krig. Kriget är egentligen en av regeringarnas historiska huvuduppgifter. Re-geringarna skola tillvarataga de nationella intressena i deras motsättning till andra nationer och regeringar. För att hävda sig mot andra egoistiska nationalintressen måste regeringarna ha makt bakom sig. De måste ha soldater, de måste ha vapen, de måste ha arméer, tanks, kanoner, flotta, flyg. De måste med hjälp av regeringsväld tvinga det egna folket att utbilda sig till dödare, till mördare. De måste fostra det egna folket att i regeringarna se den institution till fred, som regeringarna icke äro. De måste påtruga det egna folket att i andra folk alltid se den potentielle fienden. De måste hos det egna folket skapa en nationalistisk anda, som blir den psykologiska grunden för en folkvilja till krig. Re-geringarna måste andligt och materiellt, ekonomiskt och politiskt bygga upp en militärapparat, som är "alltid redo" för krig mot and-

ra folk. Regeringarna äro krigets verkliga organisatörer. Hur skall man då av dem begära, att de skola bli fredens hägn?

Naturligtvis förklara alla regeringar, att de endast vilja fred. Men det faktiska förhållandet är, att det är regeringarna och icke folken, som börja krigen. Så har det varit, så länge regeringar funnits. Och så kommer det att bli, så länge folken finna sig i det auktoritära regeringssystemet.

Attlee manade således folken att själva bygga upp en fredens ordning. För att trygga freden synes det då vara logiskt ofrånkomligt, att folken först vända sig mot regeringarna och regeringssystemet, eftersom det är regeringarna, som äro krigens organisatörer. Undantagen bekräfta regeln. Regeringarna måste berövas militarismen, som är deras maktinstrument till krig, ett maktinstrument som tvingar folken att ställa mänsklig slaktboskap till regeringarnas förfogande. Regeringarna måste berövas den makt, som gör det möjligt för dem att skända freden och öppna krig. Folken måste sluta upp med att underdånigt underkasta sig regeringsbefallningarna, sluta upp med att låta sig fösas till slaktbänken som boskap. Folken måste skapa en samhällsordning, där den folkliga fredsviljan icke kan undertryckas.

Somliga säga, att människan av naturen är ond och att därför regeringarna med all sin maktkoncentration och hela sin våldsutrustning måste till för att hålla ondskan i schack. Men om detta vore sant, hur kan man då åt den onda människan utlämna makten att regera över folken? Regeringarna bestå också av människor. Är människan av naturen ond, så måste varje regering också av naturen vara ond. Den enklaste logik måste då bjuda folket att förhindra, att så mycken makt utlämnas till den onda regeringen, att denna kan låta ondskan komma till utbrott i ett krig.

Nu är människan av naturen varken uteslutande ond eller uteslutande god. Men hon har

möjligheter till både ont och gott. Huruvida de onda eller de goda anlagen skola bli de dominerande i människans karaktär, beror till utomordentlig grad på den miljö, i vilken hon växer upp. Men i en miljö, där mordandet prisas som hjältedåd, där den nationella egoismen och högfärden systematiskt framkallas, där hat mot och förakt för andra nationaliteter och andra raser alstras genom en förvänd uppfostran, där ha de onda anlagen alla chanser att dominera. Man måste således vända sig mot den stat och de regeringar, vilka målmedvetet framfostra hat och mordlusta som mänskliga kvalifikationer för beredskap till krig.

När folken således börja en uppgörelse med det nuvarande stats- och regeringssystemet, då ha de slagit in på en väg, som leder till tryggandet av freden. Då kan man börja skymta en fredens framtid.

Man kan peka på det faktiska förhållandet, att folken under kriget varit lika besatta av krigets psykos som de regerande skikten. Men man betänker inte, att folken genom århundreden fostrats till krigets bestialitet, att folken genom fostran bibringats krigspatriotismens besatthet och nationalismens vanvett; att de genom fostran bringats att betrakta det legala, statsorganiserade nedslaktandet av medmänniskor som hjältegärningar, som uttryck för ädel offervillighet. När de väl slukats av krigets besatthet, bli de odjur. Men man kan icke påvisa, att folken själva under fredstid ge uttryck åt någon önskan att få detta fredstillstånd utbytt mot krigets fasor. Och det är här skiljelinjen går mellan folkens fredskärlek och anfallsregeringarnas brottsliga krigslust.

Folken vilja innerst inne fred. De måste då vända sig mot fostran till krig, förberedandet av krig och viljan till krig för tillfredsställandet av kapitalistiska rovdjurs egoistiska makt- och profitinstinkter.

Folken få inte vänta något av sina regeringar. Vilja de ha fred, måste de själva skapa denna fred.

Randanmärkningar om industriell demokrati

Av Albert Jensen

Vad menas med industriell demokrati? Svaren på denna fråga skulle bli högst varierande och måhända lika många som de tillfrågade. Industriell demokrati är ett begrepp som ännu befinner sig i diskussionsstadiet och det finns följaktligen föga enighet. Inte ens om dess kärnproblem finnes någon samstämmighet. Och när vi gå att i denna korta artikel betrakta problemet utifrån vår syndikalistiska synpunkt, sker detta naturligtvis endast som ett högst allmänt debattinlägg.

Vad menar man med demokrati i allmänhet? Ordet demokrati är grekiskt till sitt ursprung och sammansatt av tvenne ord: demos (folk) och krati (välde). Demokrati skulle således innebära folkets välde eller folkets suveränitet, ett sätt att samordna de samhällsliga angelägenheterna genom folkligt bestämmande: *folkets eget bestämmande över egna angelägenheter.*

Om man nu i största allmänhet med demokrati menar *folklig självstyrelse*, och man kräver genomförandet av *industriell demokrati*, så borde detta innebära genomförandet av *det inom industrin verksamma folkets bestämmande.*

Men vi äro medvetna om, att det icke är detta, man i allmänhet menar med industriell demokrati, allraminst inom borgerliga kretsar. En populär uppfattning bland företagare om den industriella demokratin är, att företagets arbetare, genom av arbetarna utsedda kommittéer, ta del i rationaliseringssträvandena, ge företagsledningen råd och anvisningar för, hur

produktionen kan effektiviseras och produktiviteten ökas, vilket naturligtvis måste leda till en ökning av vinsten men icke nödvändigt till ökning av arbetslönerna. Det slagets "demokrati" är i själva verket alls ingen demokrati; knappast mer än en metod för ökandet av utsugningen.

Å andra sidan är företagaren i dag icke den enväldsmakt han fordom var. Innan arbetarna började organisera sig för att tillvarata sina intressen som lönearbetare, var företagaren arbetsplatsens enväldshärskare. Han avgjorde arbetslönens storlek, arbetstidens längd, anställning och entledigande, måltidsraster och allt annat inom sitt företag. I och med att arbetarna började sammansluta sig, blev det slut på arbetsköparens enväldsdespoti. Genom sina organisationer förvärvade sig arbetarna ett medbestämmande på arbetsplatsens förhållanden, som de icke haft förut. Arbetsköparen bestämde icke längre på egen hand arbetstidens längd, arbetslönens storlek eller övriga arbetsförhållanden. Bestämmandet över den produktiva verksamheten blev icke längre arbetsköparens egen sak. Företagaren hade icke längre *all makt* på arbetsplatsen. Han fick börja att dela bestämmandet med arbetarna. Arbetarna trängde in på arbetsköparens maktområde. De började också att få makt, att få bestämmanderätt. Den var till en början mycket minimal, men den har under tidens lopp växt till i ganska betydande grad. Frågan om det arbetande folkets bestämmande på arbetsplatsen genom industriell demokrati är egentligen frågan om dess organiserade framträngande inom industrin. Det är frågan om en fortsatt förskjutning av maktförhållandet mellan arbetare och arbetsköpare till arbetarnas fördel.

Frågan om arbetslön och arbetstid blev icke längre en fråga, som arbetsköparen ensam avgjorde. Han måste förhandla med sina arbetare. Vilket innebar, att han måste tillerkänna arbetarna ett medinflytande på bestämmandet av lönen. Genom strejk, bojkott, blockad etc. hade arbetarna en makt, med vars hjälp de inskränkte arbetsköparens tidigare godtyckliga ensambestämmande och blevo medbestämmande. Det betraktades förnt som fullkomligt "naturligt", att arbetsköparen avske-

dade en arbetare, så snart denne misshagade honom. Men det skapades ett annat "naturligt" tillstånd på detta område genom att arbetarna med sin organiserade makt förhindrade företagaren att godtyckligt avskeda den misshaglige. Det blev en nödvändig skyddsåtgärd för att värna de arbetskamrater, vilka gjorde sig bemärkta i organisationsarbetet och därför ådrogo sig arbetsköparens fiendskap. Intet avskedande kan nu företagas mot arbetarnas veto. Arbetarna ha vidgat sitt maktområde med ett motsvarande förträngande av arbetsköparens. Arbetarna ha därmed skapat sig större trygghet i anställningen. Arbetarna kunna tvinga företagaren att vidtaga skyddsanordningar för att förebygga olycksfall och åtgärder mot ohälsosamma arbetsförhållanden. Genom organisationernas ständiga makttillväxt tränga arbetarna allt längre in på arbetsplatsens bestämmandeområde och göra sig till part.

Mot detta förhållande göres allt färre invändningar. En förändring i det allmänna betraktelsesättet har inträtt och en fortsatt förskjutning håller på att ske. Förr betraktades det som en självfallen sak, att en arbetsköpare enväldigt bestämde över sin fabrik och sin produktion. Fabriken var ju hans egendom. Alltså hade han rätt att ensam bestämma över sin fabrik. Antaga och avskeda sin personal, stänga fabriksportarna när han ville, lägga ned företaget om han så ville, eller företaga de inskränkningar eller förändringar som det behagade honom.

Uppfattningen om, att en ägare till ett företag i alla avseenden kan göra, vad han behagar med företaget, håller på att vika för en mera samhällelig uppfattning. Att producera är en social nödvändighet för att människorna skola kunna existera. Den produktiva verksamheten är således en social process och icke något, som skall hållas i gång bara av en personlig nyck eller för ett enskilt profitintresse. En företagare, som äger en industri med hundratals arbetare, har ett socialt ansvar. Icke bara hans arbetare äro beroende av driftens kontinuerliga verksamhet, utan också de familjer, de kvinnor och barn, som leva på de löner, som uppbaras av hans arbetare. Också andra arbetare bli beroende av

driften: de som frambringa de för driften nödvändiga råvarorna, de som utföra transportarbete, de som föra produkterna till marknaden och försälja dem. Ett plötsligt inställande av driften skulle drabba många med arbetslöshet, kanske hunger. Redan härav framgår det, att en industriell verksamhet är mer än ett enskilt intresse, den är ett samhällsintresse. Därför måste det också vara naturligt, att ett samhällsintresse icke längre kan utlämnas till en individuell företagsledares personliga eller godtyckliga bestämmande. Och därför är det också naturligt, att i första hand de arbetare, som äro beroende av företagets verksamhet, kräva ett medinflytande icke längre bara på de trängre arbetsplatsförhållandena utan på förvaltningen och driften överhuvudtaget. Den industriella demokratiens genomförande är därför ett socialt intresse av första ordningen. I första hand är producenternas medbestämmanderätt inom industrin en helt naturlig sak. Sedan torde det också vara nödvändigt att låta konsumenternas intresse bli representerat.

Som socialister betrakta vi icke den industriella demokratin inom ramen av det kapitalistiska samhället som ett mål, utan som ett medel till målet: socialismen. Vi anse också, att fullkomlig industriell demokrati helt enkelt icke kan förverkligas inom ramen av det nuvarande samhället. Vi skulle vara böjda för att säga, att till fullo förverkligad industriell demokrati är en grundväsentlig beståndsdel av den frihetligt socialistiska ordning vi eftersträva. Den begränsade industriella demokrati, som kan åstadkommas inom ramen av den kapitalistiska samhällsordningen, kan därför endast bli ett redskap, men ett mycket värdefullt redskap, till socialismens förverkligande. Instiftandet av verkstadsråd, driftsråd, förvaltningsråd etc., genom vilka arbetarna kunna få inflytande på organiseringen av arbetet, inflytande på produktionens planläggning, inflytande över den ekonomiska förvaltningen av företaget i viss mån, är eftertraktansvärda institutioner, genom vilka arbetarnas representanter kunna förskaffa sig dyrbara och nödvändiga insikter om produktionens organisering och förvaltning överhuvudtaget, insikter som arbetarna helt naturligt först måste för-

värva sig för att kunna hävda sig och sina frihetliga socialistiska ideal.

Det måste här genast sägas ifrån, att stats-socialismen, vilken rätteligen borde kallas statskapitalismen, icke förmår grundlägga någon industriell demokrati. En industriell demokrati i mening av producenternas självförvaltning av produktionen för samhällets räkning kan icke förenas med en statssocialism, där allting slutligen avgöres byråkratiskt. I en sådan ordning koncentreras bestämmanderätten i händerna på den politiskt härskande klicken, vilken kontrollerar och dirigerar byråkratin. Staten blir den bestämmande, den som utfärdar förordningar och föreskrifter, den som tar alla väsentliga avgöranden i sin hand, vilka förordningar, föreskrifter och avgöranden producenterna ha att underkasta sig. Statsbyråkrati kan aldrig bli detsamma som demokrati. Om demokrati är självstyrelse, så är statsbyråkrati något nästan diametralt motsatt. Sedan statsbyråkratin avgjort nästan allt, återstår det ingenting för arbetarna, för producenterna, att bestämma, och den industriella demokratin blir icke stort mer än ett tomt skal. I ett system som det sovjetryska liksom det i kriget avsomnade nazityska har arbetaren mer än någonsin förvandlats till ett ofritt statligt arbetshjon: han tillhör staten, han kommanderas av staten, han placeras av staten, hans lön bestäms av staten och hans opposition mot staten kan sätta hans liv i högsta fara. Han är mera träl än fri människa. Han kan höras, han kan göra förslag, han kan inom en viss ram yttra sin mening; men det viktiga avgörandet ligger icke hos honom utan hos staten och dess byråkrati. Systemet lämnar icke plats för någon industriell demokrati, ingen plats för producenternas självbestämmande.

Men icke heller inom den kapitalistiska samhällsordningen kan industriell demokrati förverkligas. Det kan ligga i den kapitalistiske företagarens intresse att tillgodogöra sig arbetarnas erfarenheter, inhämta deras råd för vidtagandet av tekniska förbättringar, för produktionsprocessens effektivisering, för besparingar av råmaterial och arbetskraft o. s. v. För sådant ändamål kan arbetsköparen ha in-

trasse av upprättandet av fabrikskommittéer genom vilka denna eftertraktansvärda erfarenhet uppsamlas. Han kan gå ännu längre. Han kan ha intresse av att upprätta en industriell skendemokrati, som inger arbetarna den föreställningen, att de äro medbestämmande och därigenom direkt intresserade i företaget. Det är emellertid uppenbart, att så länge den privata egendomsrätten ger företagaren fullständig dispositionsrätt över företaget och dess förvaltning, så kommer företagaren att bli den slutligt bestämmande. Inga verkstadsråd, produktionskommittéer eller förvaltningsråd inom ramen av den kapitalistiska ordningen rucka på detta förhållande. Och därför kan den industriella demokratin inom ramen av den bestående samhällsordningen icke bli något annat än en skendemokrati.

Verklig industriell demokrati kan endast till fullo utvecklas i ett frihetligt socialistiskt samhälle. Den kan varken realiseras i det kapitalistiska eller det statsocialistiska samhället. Ty industriell demokrati, fullt utvecklad, kan icke vara något annat än producenternas industriella självförvaltning. Och för den finns det varken plats hos statssocialismen eller privatkapitalismen.

Full industriell demokrati förverkligas först med arbetarnas övertagande av produktionen. Med arbetare mena vi syndikalister då icke bara de manuella arbetarna, utan också de s. k. "intellektuella arbetarna" inom industrin: arbetsledare av olika grad, tekniker, kemister, ingenjörer, kontorsfolk, männen i den affärstekniska ledningen o. s. v. Vi skulle också säga: full industriell demokrati är producenternas övertagande av produktionen, och därvid inräkna alla de människor, som i ett eller annat avseende fylla en nödvändig funktion i produktionsprocessen.

Inom den moderna industrin är det naturligtvis inte bara den manuelle arbetaren, som är värdeskapande, utan alla som produktions-tekniskt äro sysselsatta med nödvändiga uppgifter. Det är inte heller bara den manuelle arbetaren, som är lönearbetare. Lönearbetare äro även alla de anställda, förmän i olika grader, ingenjörer, kontorsanställda o. s. v. Och man skall komma ganska högt upp i toppen, innan man stöter på kapitalistiskt in-

tresserade, folk som har tantiem etc. på nettoavkastningen. Eljest inta ju till och med industricheferna formellt en ställning som lönearbetare, medan de egentliga ägarna, aktieinnehavarna, spekulanterna i industripapper, konstituera de verkliga profitörerna och parasiterna utan funktion i produktionsprocessen. Det borde därför egentligen kunna finnas ett gemensamt intresse mellan alla det kapitalistiska företags anställda, antingen de äro "vanliga arbetare" eller inta en något överordnad ställning i företaget. Ett gemensamt övertagande av företags förvaltning i samhällets gemensamma intresse borde kunna vara lockande för alla löntagarna. Som kollektiv kunde dessa löneanställda bli en självförvaltande organism, inom vilken alla skulle kunna känna arbetsglädje, tillfredsställelse och trygghet och som gemensamma företagsintresser kunde de också utveckla en produktiv samhällssolidaritet med alla andra företag i medvetande om, att en över lag förhöjd produktivitet också skänker alla över lag en högre levnadsstandard och större lyckomöjligheter.

Vi sätta alltså likhetstecken mellan fullt förverkligad industriell demokrati och fullt förverkligad frihetlig socialism. Men när man i allmänhet i vår tid diskuterar problemet industriell demokrati, så anlägger man ju inte våra synpunkter. Den industriella demokrati man sysslar med är en mycket begränsad demokrati inom ramen av det bestående, dels anknuten till den privatkapitalistiska företagsformen och dels ansluten till de offentliga, statliga eller kommunala företagsformerna.

Som syndikalister kunna vi acceptera den industriella demokratins idé överhuvudtaget. Sedan torde våra synpunkter avgjort skilja sig från övriga riktningars. Kapitalistiska företagare spekulera i en starkt begränsad industriell demokrati som ett medel att solidarisera arbetarna med de kapitalistiska företag, i vilka de äro intresserade, och använda sålunda denna industriella demokrati som en fördämning mot de socialistiska strävandena. Politiker spekulera i industriell demokrati inom kapitalismens ram som ett medel att tillmöteskomma arbetarna i deras växande krav på medinflytande på det ekonomiska livets område, ett medinflytande som i stort sett

lämnar hela den gamla profitordningen oantastad men samtidigt i viss mån stillar oron bland arbetarna, samtidigt som denna form av medinflytande kommer att leda till en begränsning av arbetarorganisationernas frihet genom ett växande statligt bestämmande. Dessa motiv och de strävanden, som ligga bakom dem, leda naturligtvis inte till någon lösning av problemet.

En socialistisk målmedveten arbetarrörelse kan naturligtvis av den begränsade demokratin skapa sig ett redskap till inträngandet i den kapitalistiskt eller offentligt kontrollerade och dirigerade produktionen. Den accepterar då den industriella demokratin som en väg till det fria socialistiska samhällets mål. Den kan gent emot den kapitalistiske företagaren använda den industriella demokratin som ett medel till ett successivt ökat inflytande och som ett medel till vinnandet av ökad insikt i såväl produktionsprocessen som det ekonomiska livet i allmänhet. Den kan gent emot staten, vilken i dag har en markant tendens att utvecklas till statstotalism, använda den industriella demokratin som ett kampmedel till bekämpandet av den växande maktkoncentrationen i staten.

Tidens tendens är statens växande omslutning av det ekonomiska livet. Förstatligandet av den produktiva verksamheten genom övertagandet av den tunga industrin, av monopolartade företagsgrenar, av naturrikedomarna etc. kommer att i allt större utsträckning placera staten som kapitalistisk företagare gent emot lönearbetarna. Efterhand som denna utveckling forceras, förlora arbetarna allt mer av sin frihet. Staten tål inga strejker i sina företag och organisationerna bindas i allt starkare bojar. Arbetarna behöva förstärka sin ställning och utöka sina vapen gent emot den växande statstotalismen, och de kunna i den industriella demokratin finna ett nytt vapen i sin arsenal. De få då icke gå in för en industriell demokrati, som fastläses vid en bestämd status och därför blir relativt värdelös, men väl gå in för en industriell demokrati, som ständigt ställer nya krav på ökat medinflytande, ständigt flyttar fram sina positioner, ständigt ökar sin kampberedskap, ständigt går till nya attacker i socialistisk

Atombomb och militarism

Av Sverre Bjurman

Atomenergin kommer att revolutionera världen! Detta är ett påstående, som torde vara hållbart. Det är icke bara kriget, som kommer att profitera på upptäckten, man får åtminstone hoppas, att det också blir freden. Vetenskapen är ganska enig om, att atomenergin i framtiden kommer att ersätta alla andra metoder för framkallandet av energi i stor

riktning. Den industriella demokratin kan i arbetarnas händer bli ett redskap till att hålla den statstotalistiska utvecklingen i schack genom en decentraliserande verksamhet. I stället för det centrala statsbyråkratiska avgörandet ställa producenterna sina krav på en decentralisering genom bestämmandets sönderdelning och överflyttande på arbetsplatsernas lönetagare. Efterhand som en industriell demokrati av detta slag kan växa fram och utvecklas, har man skapat ett medel, som kan sätta stopp för ett hotande slaveri under statscentralismen och samtidigt göra vägen fri för en allmän utveckling i frihetlig riktning. Den centraliserade statens totalitära makt över undersåtarna måste på det ekonomiska området ersättas med de ekonomiska enheternas demokratiska självförvaltning, vilket måste leda till den centraliserade statsmaktens upplösning eller sönderdelning och därmed räddandet av ett maximum av personlig frihet.

Det är många detaljproblem i den industriella demokratiens stora problemkomplex, till vilka vi återkomma.

skala. Vi skulle då kunna blicka mot en framtid, där inga kolgruvearbetare äro livdömda till ett arbete i gruvgångar, som likna trånga rätthål, där man inte längre behöver göra kostsamma utbyggnader av vattenfallen, där man inte längre behöver fälla skogen till bränsle, där det inte lönar sig att bryta torv ur jorden, där man inte behöver ängslas för att de begränsade oljetillgångarna ta slut. Men allt det där är tills vidare framtidsmusik.

Vad som i dag är ett fullbordat faktum, det är atombomben, ett av atomenergens vapen till världens revolutionerande, i första rummet till krigets revolutionerande. Skildringarna av detta vapens fruktansvärda ödeläggande kraft ha alla tagit del av. Ett enda bombnedslag och 60.000 döda eller fler, en stad så gott som helt utplånad, människor sårade och dödsdömda på kilometersavstånd från bombnedslaget. Och ännu hålla människorna på att dö av följderna. Allt vad fantasien skapat ifråga om framtida ödeläggande krigsmedel har överträffats av verkligheten. Och likväl var denna första bomb en "leksaksprojektil", en "smällkaramell" i jämförelse med vad man har att vänta sig. Tidningsnotiser berättar redan, att man åstadkommit nya konstruktioner, bomber med vars hjälp man "bekvämt kan döda en miljon människor", där så stora folkanhopningar förekomma. För den gamla världens vidkommande synes den framtida krigföringen bli mycket "bekvämt". Då man kan sända iväg fjärrstyrda bomber till "fiendeländerna" behöver man strängt taget intet bombflyg och intet jaktflyg till eskortering. Man sitter hemma i lugn och ro och avfyrrar de fjärrstyrda atombomberna, med vilka man "bekvämt" kan döda en miljon människor i de stora fiendestäderna. Den enda risken man därvid löper, det är att fiendelandet samtidigt avfyrrar sina atombomber, så att det blir slut med hemfriden och man således lyekas att ömsesidigt utrota fiendefolken och deras boplatser och industricentra. Om det blir så många människor kvar, att de kunna underteckna fredsfördragen, så blir det väl kanske det mesta man kan räkna med.

Men då uppstår frågan, vad det skall tjäna till att kasta bort pengar på att upprätthålla den gamla militärapparaten, som gör oss

utfattiga. I Sverige ha vi kostat på oss ett par tusen miljoner per år under senaste tiden. Lite mindre, är det väl meningen, det skall bli. 700—800 miljoner kanske. Men även dessa hundratals miljoner torde vara fullkomligt bortkastade ur försvarssynpunkt. Den nyss avgångne amerikanske flygmarskalken Arthur Harris förklarade i en avskedsintervju, att slagskeppen redan äro föråldrade, att bombplanen komma att vara förlegade vid nästa krig, att framtidens krig komma att avgöras av ett lands vetenskapliga resurser och att det således blir vetenskapsmännen, som komma att avgöra kriget. I det nya kriget komma atombomben och avståndsstyrda projektiler med obegränsad aktionsradie att användas, sade Harris.

Inför fjärrbombningens vapen kommer vårt flyg, våra befästningar, vårt artilleri, vår flotta, vårt pansarvapen att vara fullkomligt värdelöst. Kan man sitta i Tyskland, England, Frankrike eller Ryssland och avsända fjärrstyrda atombomber, så är allt försvar betydelselöst, såvida man inte har ännu effektivare svenskt atomvapen, som ännu grundligare spränger sönder jordskorpan i de andra länderna. Vad skall det då tjäna till att kosta 700—800 miljoner kronor på ett odugligt vapen? Då kunde man lika gärna förse hela befolkningen med gamla rostiga brödknivar i slidor. Det bleve nog ett ungefär lika effektivt försvar.

Handelstidningen gör G. E. F. Boldt-Christmas följande målade skildring av den inträdda situationen:

"Atombomben blev den största bomb, som sedan urminnes tider kastats in i politiker- och strategernas värld. Denna värld ligger nu också i spillror. Många tusen år av politik och strategi, som universellt sett grundade sig på mycket ofullkomlig krigsberedskap, har sett sin tid.

Det totala kriget hör till historien. Arméerna med undantag för några regementen för polisiära uppgifter har blivit överflödiga. Flottorna likaså. De har inte längre några funktioner att fylla och kommer i den mån de existerar att lättare sänkas i sina hamnar än tidigare till sjöss. Flygvapnet med undantag av några raketplan och robotplan för atombombarnas transport och fällning och några i ödemarken väl dolda jaktplan kommer att för-

svinna. Alla vapen och ammunitionsfabriker kunna omställas för produktionen i fredens tjänst. Alla marina baser, Malta, Singapore, Pearl Harbor, Kronstadt och Karlskrona kunna nedläggas, om blott de delar av deras örlogsvarv bibehållas, som kan användas för reparation av handelsfartyg. Miljoner officerare, underofficerare och försvarstjänstemän i militära staber och förvaltningsorganisationer jorden runt kommer att bli arbetslösa. Krigs-, sjöförsvars-, flyg- och ammunitionsdepartementen kunna nedläggas och blott ett litet "atombombsdepartement", för dem som så ha va kan, och ett — säkerligen vanmäktigt — "antiatombombsdepartement" i de stater, som inte kan framställa det nya vapnet, kommer att bli allt vad som blir kvar av gångna tiders väldiga krigsorganisationer."

Det svenska folket kommer att diskutera den revolution i det militära försvarets förutsättningar som atombomben medfört. Det kommer att närgångnare än hittills fråga, vad det kan gagna att kasta ut bortåt en miljard — kanske mera! — på en antikverad militärapparat, som dock icke kan skydda oss mot en eventuell angripare.

En fackmilitär, kapten S. Wijkman, diskuterar det svenska försvarets möjligheter i tidskriften "Tiden". Det finns kanske en del att invända mot hans uppläggning. Han framhåller emellertid, att "det nästan viktigaste härvid är att få den (försvarsorganisationen. Synd.) sådan att folk kan tro på den". Man kan förstå, att en yrkesmilitär anlägger en sådan synpunkt. Men kommer man att kunna lura folket, så att det "tror"? Det blir nog inte så lätt. Men kapten Wijkman kalkylerar med en eventuell framtida fiende och ger så följande målning av vad, som skulle kunna ske:

"Den mäktige grannen kräver anslutning (till sin intressesfär, Synd.) och skall ha svar före kl. 12 vid Gustav Adolfs torg. Riksdagen är samlad. Demonstrationer korsar torget under parollen *fred*. Och hela landet vill naturligtvis *fred*, visserligen ej till varje pris. På samma sätt som folket tänker den totala krigsmakten. Råder olika meningar inom folket, råder de också inom försvaret långt upp i de högre graderna. Det totala folkförsvaret är måhända i ett sådant läge icke hundra procentigt användbart i statsledningens hand, ty det förutsätter en självklar, av alla fruktad och hatad motståndare. Alltnog, angriparens bombarmador är startklara på 200 mils front

från väster eller öster om oss. Hans övriga stridsmedel står också i utgångsläge. Det skall vara nerver att nu säga nej, men låt oss anta att det likväl blir nej.

Inom några dagar ligger stora delar av våra städer i ruiner, inom någon vecka är vårt flyg och vår flotta bortspolade från luft och hav, inom någon månad är vår armé trängd tillbaka och trots partiella framgångar i ett hopplost läge. Tre eller låt oss säga fem månader efter krigsutbrottet ligger 200.000 unga svenskar på slagfälten och lika många av deras anförvanter under städernas hustrator, kraftverk och järnvägar är sönderslagna och hela landet ett ruinfält. Den som vill fortsätta försvaret väntar krigsförbrytarens galge. Resterna av riksdagen samlas nu i Askersund, och inför nödtvånget förbytes dess tidigare nej i ett ja.

Vårt försvar som dock skulle vara uppbyggt efter krigskonstens alla regler, kunde icke rädda landet, icke friheten, blott äran. Och det nästan värsta är att den framtidssyn vi här sett, och vilken vem som helst kan se utan särskild fantasi, sannerligen icke är ägnad att stimulera viljan till att skapa och upprätthålla ett traditionsenligt försvar. Om försvaret är så konstruerat att det, när det gäller, efter allt att döma brister i lösandet av sin uppgift, så är alltsamman meningslöst. Det är den defaitistiska men tyvärr logiska reflexion, som kommer att göras. Därest vederbörande försvarskonstruktörer icke skapar något i försvarsväg, i vilket folket i en liten stat som vår logiskt kan se en reell chans, då riskeras här, sedan försvarsviljan förlorat faran söderifrån som ankare, ett 1925 värre än det förra."

Man observerar, att den krigsföringen revolutionerande atombomben inte har någon plats i Wijkmans schema för krigsförloppet. Det är den gamla attiraljen, som figurerar: bombangrepp som ödelägger våra städer och sopar bort vårt flyg och vår flotta och låter 200.000 soldater och 200.000 civila inom fem månader falla offer för en invaderande fiende.

Författaren tror dock på försvaret, men konkluderar:

"Men en lösning av problemet med endast de gängse ingredienserna, infanteri, kavalleri, artilleri, pansar, flotta, flyg o. s. v. i lämpligt avvägda doser får nog redan anses föråldrad. Om några år kommer ingen att tro på effekten av ett sådant försvar emot de motståndare som numera är tänkbara."

Vad slags under är det då författaren hop-

pas på för vårt försvar? Jo, konstruktionen av ett vapen som kunde "inge angriparen den tron att hans ledande personligheter icke komme att överleva krigsutbrottet". Detta hot skulle inhibera anfallet. Varför skulle det vara omöjligt att demolera en stad på 150 miles avstånd? frågar författaren. Vi ha gott om geniala konstruktörer i det här landet, som kunde lösa de tekniska problemen. Men kunde icke angriparen också konstruera sådant vapen? Därpå svaras: "Men angriparen, som räknar med oinskränkt luftherravälde, torde icke behöva extra förstärkning i demolerande syfte." Det är sannerligen till att vara hoppningsfull. Isynnerhet som "fienden" redan har vapnet i atombomben. Kanske i dag, men länge kommer icke atombombens hemlighet att bevaras. Men när fackmilitären bygger våra försvarsmöjligheter på rent infantila antaganden och för övrigt nödgas erkänna, att den gamla attiraljen inte längre har något försvarsvärde — då framstår det hopplösa och meningslösa i att kasta hundratals miljoner och miljarder på en föråldrad militarism ganska klart.

Skriftställaren Valfrid Spångberg gör i pressen följande reflexioner:

"En angripare kan med atombomben slå ned varje motstånd, som icke förekommit honom genom att rikta samma slags vapen mot honom själv, innan han hunnit bruka det. En invasionsstyrka kan tillintetgöras med en enda bomb, och någon invasion kan därför inte komma ifråga, förrän bombkriget brutit varje motstånd. Slagskeppens roll var redan under det senaste kriget, som det sagts, 'knappast någon annan än att sänkas'. Det kommer hädanefter att bli övervattenflottornas i det hela. Vad tjänar det för övrigt till, då kriget utkämpas i luften med sprängämnen, som föras fram från avlägsna baser över land och vatten utan förare till jordens alla hörn. Redan nu kan bombflyg från Amerika släppa sin last i Europa och återvända till Amerika utan mellanlandning. Vart kommer man med militära motmedel vare sig till lands eller sjöss, och vad batar det med säkerhetszoner och strategiska gränser!"

Nej, vart kommer man med militära motmedel? Vad kan det gagna att offra det folkliga välbefindandet på en militarism, som redan hör fornåldersmuseet till? Skall man då i det

De ryska fackföreningarna

Av Karl Bondeson

Vid brittiska fackföreningskongressen i september i London gjordes ett våldsamt angrepp mot de ryska fackföreningarna av den inbjudne delegaten från American Federation of Labor, George Meany, som förklarade:

"De ryska arbetargrupperna är i själva verket statliga instrument. De är organ för regeringen och dess ledande diktaturparti. Dessa s. k. fackföreningar är avsedda att skydda sovjetstatens intressen. Även om detta innebär att arbetarnas intressen måste underordnas staten eller lida förfång. Dessa s. k. fackföreningar stödjer aktivt systemet med deportering till arbetsläger, vilket i praktiken lett till förslavning för miljontals bönder, arbetare och folk ur de lärda yrkena, vilka inspärras i arbetsläger utan skydd mot exploatering och tvångsarbete."

Självfallet protesterade den ryske delegaten Tarasov mot det "upphetsande förtalet", men

här landet och i andra fortsätta att kasta bort pengar på det oförnuftigaste av allt?

Kan man hoppas att regeringarna bli i stånd att vidta åtgärder, som bespara oss ett nytt krigs lidande? Den brittiske premiärministern Attlee gav sitt svar på denna fråga på brittiska fackföreningskongressen i september, då han förklarade: "En ny världsordning kan inte skapas av regeringarna, den kan bara skapas av folken." Det var en mycket oförbehållsam bankruttförklaring för regeringssystemet, för politikerna, för parlamentarismen. Det blir folkens egen uppgift, att skapa den nya framtiden och freden.

ansåg det "ovärdigt att ingå i polemik beträffande de förolämpningar och osanningar som uttalats av Meany". Vilket var skada. Ty en kritik mot kritiken kunde åtminstone bidragit till att skapa klarhet om de ryska fackorganisationernas ställning i förhållande till det härskande bolsjevikpartiet och därmed till den regering och stat som ledes av detta parti.

Den amerikanske delegatens kritik har emellertid rests många gånger förut. I den svenska bolsjevikpressen återgavs ett svar på kritiken sommaren 1945 av K. Omelchenko, vilken, som sig bör, underströk de olika förhållanden som göra sig gällande i Ryssland i jämförelse med i de kapitalistiska länderna.

"I vårt land, förklarade han, är det arbetarklassen som utövar det politiska ledarskapet i samhället. Sovjetsamhället har inga klasser, vars intressen går emot arbetarklassens. Det intima samarbetet mellan fackföreningarna och sovjetstaten bestämmas av det faktum, att sovjetunionen är socialistisk, en arbetarnas och böndernas stat, i vilken all makt tillhör det arbetande folket."

Sovjets arbetare, menade han vidare, äro befriade från exploatering och befriade från arbetslöshet. De ryska arbetarna stå långt före sina utländska kamrater och deras fackföreningar beträffande hälsovård, moderskapskydd, barnavård, ålderdomsförsörjning, etc. Och:

"Vårt lands arbetarklass har alla skäl att betrakta sin fackföreningsrörelse som den mest demokratiska i världen... Fackföreningarna äro fullkomligt frivilliga organisationer. Frågan om att tillhöra eller utträda ur en fackförening är varje avlönad arbetares ensak. Den hemliga omröstningen tillförsäkrar fackföreningarnas medlemmar det fulla demokratiska uttrycket för deras vilja."

Men inte heller Omelchenko gick in på tvis-
tefrågans kärnpunkt: *fackföreningarnas*
ofrihet under statsapparaten. Han rör sig emellertid med uttrycket klasser. Han talar om den ryska arbetarklassen, säger att det icke existerar några "klasser, vars intressen går emot arbetarklassens". Det ligger häri ett erkännande av, att det finns skilda klasser i Sovjet. Det var ju klasserna, socialismen skulle avskaffa. Den ryska "socialismen" är således icke klasslös, men därmed är den heller ingen

socialism. Och där det finns klasser är det också en given sak, att det finns stridande klassintressen. Alltså måste det finnas klasser, vars intressen gå emot arbetarnas.

Bolsjeviken riksdagsman Hilding Hagberg har begått en broschyr Friheten, Demokratin, Socialismen, i vilken han förklarar, att den ryska statsapparaten inte behöver undertrycka några klasser inom Sovjetunionen.

"Redan häri ligger beviset för att sovjetunionens alla klasser nu vunnit demokratin. I verkligheten har därmed *samtliga klasser* i Sovjetunionen vunnit en frihet som arbetarklassen i vårt land och annorstädes inte kunnat tillkämpa sig."

Men överallt där det finns klasser i ett samhälle, finns det också skilda intressen mellan klasserna. I ett sådant samhälle blir staten en klasstat. Det finns en härskande klass och behärskade klasser. Det maktägande partiet, det bolsjevikiska, konstituerar den förnämligaste delen av den härskande klassen, och bolsjevikistaten är självfallet ett redskap till upprätthållandet av det existerande klassväldet.

Men det är den arbetande klassen, som utövar det politiska ledarskapet, förklarar Omelehenko. Är det sant? Det bolsjevikiska partiet, som leder och kontrollerar fackföreningsrörelsen, har ett uppskattat medlemstal på 5—7 miljoner. Fackorganisationernas medlemstal uppskattas däremot till 27 milj. Och befolkningmängden till 170 miljoner. Det maktägande partiets 5—7 miljoner utgör varken arbetarklassen eller folket. Siffrorna tala därom sitt omutliga språk.

Men arbetarna äro medlemmar i den sovjetiska arbetarstaten. Hur kunna de då ha några speciella intressen? Ord och ord som ingenting säger. I ett samhälle, där det finns inkomsttagare, vilka ha 80—100 gånger större inkomst än en lågt avlönad arbetare, där det finns miljonärer och där det finns folk, som lever på sina av staten garanterade räntor, är det uppenbart, att de lågt avlönade arbetarna ha egna ekonomiska intressen, som komma i strid med de andra klassernas.

Lenin vände sig 1920 mot Trotsky och hans uppfattning, att skyddet av arbetarklassens materiella och andliga intressen inte skulle va-

ra fackföreningarnas uppgift i en arbetarstat. Han yttrade:

"Vår stat är en arbetarstat med byråkratiskt verkställande. Skulle nu fackföreningarna vid en sådan praktiskt given stat inte ha något att försvara? Att förneka detta är en falsk teoretisk konstruktion... Vår nuvarande stat är sådan, att det allmänt organiserade proletariatet måste skydda sig."

Och en stat med byråkratiskt verkställande är Sovjetryssland i dag mer än någonsin. Men om det förhåller sig så, att de ryska fackorganisationerna äro underkastade det härskande bolsjevikiska partiet och därmed staten, så är den uppenbarligen icke skickad att skydda arbetarna.

En mycket dokumenterad framställning om den ryska fackföreningsrörelsens utveckling av Richard Neumann ger en god ledning för bedömandet av spörsmålet. Det framgår av denna, att den linje, som följts i Ryssland, ständigt har varit de fackliga organisationernas underordnande under de politiska partierna. Redan 1904 skrev Lenin:

"Att fackföreningarna skulle arbeta under de socialdemokratiska organisationernas kontroll och ledning, därom kan det inte råda olika meningar bland socialdemokrater."

Om den ryska enhetskongressen 1907 i London skrev Viktor Nogin:

"I kommissionen avtecknade sig skarpt två linjer, den ena helt neutral, företrädd av mensjevikerna med Martov i spetsen, den andra, som förordade grundsatsen om partifackföreningar, företräddes av bolsjevikerna."

Den ryska fackföreningskongressen 1920 förklarade att "Sovjetrysslands fackföreningar blivit en oskiljbar del av sovjetapparaten, ett nödvändigt komplement och stöd för den proletära rådsdiktaturens organ", och att de "stående på grundvalen om kommunismens förverkligande genom proletariatets diktatur, orubbligt följt den proletära revolutionens ledare — det kommunistiska partiet."

Före 1919 spelade fackföreningarna en avgörande roll som ledare och organisatörer av den ryska produktionen. Fackföreningarnas bestämmande var nästan obegränsat. Men, efterhand som de ekonomiska statsorganen byggdes upp, trängdes fackföreningarna tillbaka från ledningen av produktionen. Det kommunis-

tiska partiets nionde kongress i april 1920 betonade visserligen fackföreningarnas roll, men framhöll också, att fackföreningarna voro en sovjetstatens institution och icke självständiga organ.

Med 1921 kom övergången till NEP-politiken och företagens omläggning efter räntabilitetsprincipen. Fackföreningarna kopplades loss från statsapparaten. Tvångsanslutningen bortföll och medlemskapet blev nu frivilligt. Men organisationernas oberoende av staten blev bara formellt. Icke heller nu kunde det politiska diktatorsystemet undvara fackföreningarna som sitt verkställighetsorgan. Fackföreningarnas underordnande utan villkor under partiet som statsmaktens bärare har bevarats under alla stormar och alla förändringar. Oföränderligt har blivit gällande vad som fastslogs på tionde partidagen:

"Sovjetunionens kommunistiska parti anger genom sina centraler och lokala organisationer liksom tidigare riktlinjerna för hela fackföreningsarbetet."

1928 började 5-årsplanernas forcerade industrialiseringspolitik och fackföreningarna ställdes nu i 5-årsplanernas tjänst. Ordf. i fackföreningarnas centralkommitté, Tomsky, hävdade, att organisationerna skulle ha väsentligen samma uppgifter som i kapitalistiska länder. "Det är felaktigt", skrev han, "att söka förvandla fackföreningarna till en miserabel politisk avdelning, som bara skall kämpa för att höja produktiviteten och stärka disciplinen". Han fick lämna sin post och begick självmord 1936 i samband med rättegången mot Kamenjev och Sinovjev. I teserna om fackföreningarnas uppgifter, som antogs på partikongressen 1930 betecknades åter fackföreningar-

na uttryckligen som kommunistiska partiets hjälporgan. "Trud" skrev:

"Vi kan inte tillåta att ens den ringaste skiljaktighet förekommer mellan fackföreningarna och det kommunistiska partiet, ty annars är det fara värt, att bandet som håller ihop partiet och proletariatet slätes av, vilket vore en stor olycka för den proletära diktaturen... Fackföreningarna kan emellertid endast då bli verkligt reorganiserade, när de bli strängt och fast ledda av det kommunistiska partiet."

Fackföreningarna blevo inlemmade i den aktuella ekonomiska politikens generallinje. De underkastades det härskande partiets vilja, för att staten skulle kunna genomföra sina politiska och ekonomiska intentioner.

Stalin förkunnade 1931, att det måste bli ett slut på "barnsligheterna med lika löner". Lönerna blevo allt mera varierande och ackordslönerna undanträngde allt mer timlönerna. Det allryska centrala fackföreningsrådet förklarade 1931, att kollektiva ackordslöner och tidlöner "strider mot den socialistiska löneuppfattningen", som måste ersättas med den individuella ackordslönen. Dagadov förklarar, att fackföreningarna "är grunden för proletariatets diktatur, det fundament på vilket den proletära staten bygges upp".

Men lika klart som detta utsäges, utsäges det ju också, att det är partiet, som skall ha makten i staten och utöva diktaturen. Därav följer logiskt, att de ryska fackföreningarna icke äro självständiga eller fria sammanslutningar för tillvaratagandet av arbetarnas omedelbara intressen, utan att de äro partidiktaturens och statens redskap. De äro redskap för upprätthållandet av arbetsdisciplinen bland massorna och kunna följaktligen icke vara arbetarnas redskap mot monopolarbetsköparen staten.

Spansk syndikalism och demokrati

Av Helmut Rüdiger

II.

Under inbördeskriget 1936—1939 blev experimentet med Arbetaralliansen och det demokratiska samarbetet mellan CNT, UGT och antifascistiska partier genomfört på bredaste bas. Liksom redan i Asturien 1934 — det skall här särskilt framhävas — vidgades samarbets-tanken genom att den också omslöt vissa poli-tiska partier och slutligen till och med staten själv.

I "Tierra y Libertad", Barcelona, hade Diego Abad de Santillán redan före februarivalen hänvisat till nödvändigheten av samarbete mellan olika riktningar. Den nya vänsterströmning-
en fick icke föra till en riktning-förhärskande ställning — även CNT:s totala seger var utesluten. I Santilláns anda kunde man säga, att den icke ens var önskvärd: En frihetlig rörelse eftersträvar överhuvudtaget icke sin egen "totala seger", utan söker hjälpa till att frigöra fria skapande krafter. Santillán skrev: "Av två onda saker väljer man det minst onda. Och detta är en pakt, som garanterar rätt till fria experiment efter revolutionen." Omnämmandet av revolutionen var här icke — som det så ofta är i den radikala propagandan — tomma och till ingenting förpliktande talesätt. I Katalonien bildades genast efter segern över fascismen i juli 1936 en miliskommitté, vilken praktiskt taget blev ett centralorgan för ländets politiska och ekonomiska liv. Regeringen i Barcelona blev utan funktioner. Den 19 juli 1936 hade CNT hela makten i Barcelona i sina händer. Efter militärens nederlag inbjöd Kataloniens

ministerpresident, Companys, representanterna för CNT och FAI till regeringspalatset. Rege-ringsbyggnadens gård vimlade av unga och gamla, av poliser och tjänstemän, genom vars vapenspäckade led våra kamrater vandrade till presidentens ämbetsrum. Det var ett historiskt ögonblick.

I detta ögonblick hade CNT och FAI utan all-varligare hinder kunnat upprätta sin dikta-tur över Katalonien och därmed förneka och avsluta sin egen frihetliga historia. Kamrater-na gjorde det icke. De visste mycket väl att Companys och de demokratiska grupperna re-pre-senterade hela lantbefolkningen och småbor-gerskapet, alltså en del av folket, som, även om den var mindre kampduglig än de anarkistiskt påverkade arbetarna, likväl måste erkännas som en del av den antifascistiska sektorn och som en del av det arbetande folket. Därför bildade CNT-FAI samman med dessa grupper den katalanska miliskommittén, i vilken vid si-dan av 4 representanter för CNT-FAI 4 re-pre-sentanter för UGT och 4 representanter för de demokratiska grupperna (småborgare och arrendatorer) fingo säte. UGT:s representan-ter företrädde praktiskt taget partier, vilka i Katalonien hade mikroskopisk anslutning och icke hade ringaste inflytande. Men CNT visste, att kraftförhållandet i det övriga Spanien icke var så helt och hållet gynnsamt för CNT, och därför ville den ge ett exempel på paritetiskt samarbete med medvetet avstående från sin maktställning i Katalonien. Frihetlig instinkt och politisk realism räckte varandra händerna i detta beslut.

En tid arbetade miliskommittén och den tomt malande katalanska regeringsapparaten vid si-dan av varandra. Ett fortsättande av detta till-stånd var omöjligt. Ett försök att ombilda rege-ringen endast genom upptagande av represen-tanter från socialistiska partier, omintetgjordes av CNT. Senare blev regeringen reorganiserad under CNT:s medverkan efter mönster av milis-kommittén, varefter den senare upphörde att existera. Därmed hade den spanska syndikalis-men tagit ett avgörande steg.

Den nya regeringen bestod icke, som alla tidi-gare katalanska regeringar, av en kombi-nation av parlamentariska partier, utan av en

allians mellan CNT och UGT. Denna gruppering på en rent ekonomisk bas motsvarade de båda verkliga sociala sektorerna i Katalonien: den genom revolutionär aktion socialiserade produktionen och den individualistiskt drivna jordbruksnäringen (småarrendatorerna) och det småborgerliga skiktet. Svårigheterna lågo däri, att den revolutionära omvandlingsprocessen var i full gång och gränsen mellan de båda sektorerna var allt annat än stabil. I UGT, som förut knappast existerat i Katalonien, samlades under dessa månader de förut indifferent arbetarskikten, de småborgerliga elementen, anställda, tjänstemän och delar av lantbefolkningen, så att proletariatet och mellanståndet samlades var på sitt håll genom de båda organisationerna.

Den 11 augusti 1936 offentliggjorde de båda riktningarna i Barcelona ett gemensamt manifest, i vilket det i första paragrafen hette: "Vi överta den högtidliga förpliktelsen, att erkänna den katalanska regeringens beslut... och skola sätta in hela vår organisationsapparats inflytande för att förverkliga dem." Manifestet anslöt sig till den av arbetarna själva genomförda kollektiviseringen av den katalanska industrin som grundval för den nya ordningen. I paragraf 13 förpliktade man sig att utarbete en grundval även för ett politiskt, ekonomiskt och militärt samarbete med den spanska centralregeringen i Madrid.

Naturligtvis kunde den antifascistiska enheten och den sociala reorganisationens problem icke lösas ut ifrån en rent katalansk ståndpunkt. CNT måste självfallet göra sina synpunkter gällande, så långt det överhuvudtaget var möjligt, men kunde lika självfallet inte heller ta ansvaret för en brytning av den antifascistiska enheten och för ett inbördeskrig mellan republikanerna själva. Framförallt kunde den av principiella skäl icke ställa något monopolkrav på politiskt och ekonomiskt ensambestämmande i den antifascistiska republiken, så som kommunisterna gjorde (i full samklang med sin monopolistiska och diktatoriska uppfattning). Insikten härom utkristalliserades helt instinktivt, fastän man aldrig förut tagit en sådan situation i teoretisk beräkning. Hos den utländska syndikalistiska rörelsen däremot utvecklade man på sina håll en fullständig oför-

stående kritik mot de spanska kamraterna och förmenade sig likväl ge goda råd.

Redan bildandet av miliskommittén i Barcelona kan man endast förstå, när man tar i betraktande, att de spanska syndikalisterna icke voro separatister utan ständigt utgingo från spanska, ja iberiska synpunkter. Deras mål var en politisk och ekonomisk reorganisering av hela den iberiska halvön i samklang med de iberiska stammarnas federalistiska traditioner och i samklang med den moderna socialistiska organisationens nödvändighet.

Efter de första åtgärderna i Katalonien blev därför allt gjort för att på hela Spanien överföra den grundläggande allianstanken mellan de syndikalistiska och de socialdemokratiska fackorganisationerna.

Den 28 juli 1937 utkom den spanska alliansens första manifest. Ehuru CNT då var nästan utan allt inflytande i den spanska regeringen, fastställdes det uttryckligen i detta manifest, att båda organisationerna erkände den spanska republikens regering som högsta gemensamma organ för den antifascistiska kampen. CNT var visserligen icke tillfreds med det program, som föreslogs av den redan då under starkt kommunistiskt inflytande stående ledningen för UGT. För den syndikalistiska uppfattningen är emellertid det programförslag typiskt, som CNT framlade till diskussion, utan att det dock blev antaget i framlagd form. Därav framgick tydligt, vilka konsekvenser CNT principiellt var villig att dra av den nya praxisen: revolutionärt samarbete med andra ekonomiska och politiska riktningar och en del av borgardömet. CNT hade nämligen kommit till den uppfattningen, att staten under de nya förhållandena icke längre var densamma som förut och att det fanns en möjlighet att reducera den till en ramorganisation för samarbetet mellan de stora ekonomiska organisationerna.

I det omnämnda CNT-förslaget till ett alliansprogram utgår CNT ifrån, att de stora folkorganisationerna, CNT och UGT, spontant upp-togo motståndet mot fascismen och voro den huvudsakliga bäraren av detta motstånd och krigets organisering. CNT slog vidare fast, att folkmassorna själva under de första dagarnas strider inledde en social omvälvning och en demokratisk förnyelse, vars fortsatta utbyggande

var det egentliga innehållet i det spanska folkets antifascistiska kamp. Faktiskt vilade hela det offentliga och ekonomiska livet i det antifascistiska Spanien vid denna tidpunkt icke längre på en privatkapitalistisk produktionsordning och centralistisk partiparlamentarism, utan på ekonomisk kollektivism och de båda stora fackorganisationernas övertagande av nästan samtliga ekonomiska, sociala, politiska och talrika kulturella funktioner. Dessa organisationers verksamhet var naturligt nog starkt lokalt och regionalt förankrad, så att förändringen av Spaniens offentliga liv därigenom erhöi en starkt federalistisk karaktär. Det var en huvuduppgift för massorganisationerna att planmässigt samarbeta på denna grundval. Att UGT först under inflytande av socialdemokraterna och senare av kommunisterna ansåg staten som ett organ för detta samarbete, var begripligt, men också CNT trodde, att statsapparaten (eller vad som återstod av densamma) under de nya förhållandena kunde fylla en sådan funktion. Men betingelsen härför var enligt CNT:s uppfattning avskiljandet av yrkespolitikerna och förankrandet av alla politiska organ i de ekonomiska organisationerna. Men statssocialisterna, framförallt kommunisterna, sökte principiellt att samman med republikanerna återupprätta den gamla republikanska staten och dess partiparlament.

I sitt utkast till allianspakt föreslog CNT, att båda fackorganisationerna — CNT och UGT — skulle vara representerade i den spanska regeringen i förhållande till sitt medlemsantal. Båda organisationerna skulle förplikta sig att "gemensamt försvara en verklig regim av social demokrati och bekämpa alla strävanden till övervalde från en klass eller ett parti". I militärt avseende krävde CNT skapandet av paritetiska CNT-UGT-organ, som skulle vara anslutna till krigsministeriet och dess enskilda avdelningar. Nationalisering — alltså kontroll genom det centrala organet, regeringen, under samarbete med de nationella industrifederationerna — krävde CNT för alla industrier som producerade krigsmateriel samt för järnvägarna, gruvorna, den tunga industrin, bankerna samt telefon- och telegrafväsendet. Enligt CNT:s mening skulle regeringen vid nationaliseringen stödja sig på de av fackorganisatio-

nerna själva skapade autonoma förvaltningsorganen inom de ifrågavarande verksamhetsgrenarna. Exempelvis stodo de katalanska järnvägarna under ledning av en blandad CNT-UGT-förvaltning, som fungerade tillfredsställande och utan slötningar.

Slutligen krävde CNT:s utkast en opartisk kreditpolitik från statens sida gent emot den kollektiverade industrien och jordbrukskollektiven. Utkastets ekonomiska förslag kulminerade slutligen i kravet på ett "nationellt näringsråd" med en paritetisk sammansättning av representanter från CNT, UGT och staten själv. De båda fackorganisationerna skulle alltså i detta högsta ekonomiska organ förfoga över två tredjedelar av rösterna. Statens roll kunde under dessa omständigheter icke bli dominerande utan måste inskränkas till informativ och koordinerande verksamhet. CNT erkände nödvändigheten av en sådan samordning, men likväl önskade CNT ingen "suverän" stat. Den ekonomisk-sociala samhällsorganisationen skulle bäras upp av de ekonomiska folkorganisationerna själva, medan staten, eller vad som kom i stället för staten, endast blev en gemensam ram.

Det citerade utkastet innehöll en rad detaljerade anvisningar för det nationella näringsrådets verksamhet och krävde bland annat lagstiftning över alla de sociala betingelserna för alla näringsgrenar, som icke förvaltades av arbetarna själva (småindustri, handel o. s. v.). Likaledes önskade man en speciell lagstiftning för alla utländska företag i Spanien.

Hur väl CNT förstod nödvändigheten av att samordna och skapa vissa allmänna normer för samtliga ekonomiska, sociala och politiska nyskapelser, som spontant sprungit fram ur revolutionsrörelsen, framgår av paktförslaget slutfordringar. Det heter där, att en ny "författningssivande period" så snart som möjligt skulle inledas för att syntetiskt giva uttryck åt alla folkets krav i den socialistiska, demokratiska och federativa republiken. CNT önskade således utarbetandet av en författning; den betraktade den republikanska författningen av 1931 som otillräcklig, betraktade uppenbarligen också ett författningsslöst tillstånd under en permanent revolution som omöjligt. Genom vilken central församling en sådan ny

Konsten och arbetet

Till vänster:
Gruvinteriör.
Svartkritteckning
av Kilian Zoll.

Till höger:
Interiör av plåt-
valsverk. Relief av
Ivar Johnsson.

författning skulle åstadkommas efter parti-parlamentets försvinnande, preciserades inte i CNT:s utkast. Man kan måhända anta, att de spanska kamraterna tänkte sig en kombinerad CNT-UGT-kongress med representanter från lokala, regionala och nationella korporationer, organisationer och antifascistiska sammanslutningar.

Måhända kunde någon invända, att dessa krav i CNT:s paktutkast burde präglats av en opportunistisk prägel, emedan avsikten var att komma UGT till mötes. Detta senare ville man självfallet. CNT hade förstått, att den icke kunde införa en "total" syndikalism, och att varje försök att åstadkomma detta med våld, skulle vara ett förnekande av det anarkistiska ideal och den anarkistiska rörelsen. Men intressant nog återfinns man även senare paktutkastets viktigaste fordringar i de interna besluten.

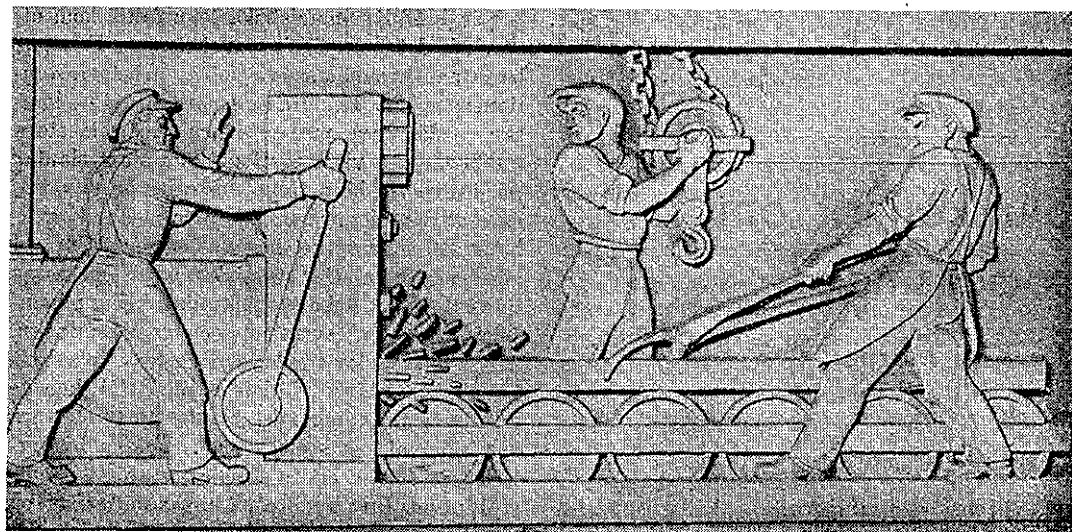
I januari 1938 avhöll CNT i Valencia en "vidgad ekonomisk rikskongress", vars uppgift var att koordinera samtliga av syndikalisterna kontrollerade näringssektorer, vilka omfattade den största delen av Spaniens ekonomiska liv. Dessutom uppgjordes förslag för en kombinerad av dessa näringssektorer med de av UGT och staten behärskade näringsgrenarna jämte det fria näringslivets sektorer. På

denna kongress befunno sig således syndikalisterna för sig själva.

Den där antagna resolutionen över "industriell planering" krävde under punkt 1 "bildandet av ett blandat fackligt, statligt nationellt näringsråd", i vilket "de båda fackliga organisationerna ha lika representation och tillsammans förfoga över flertalet röster".

För första gången i CNT:s historia behandlades också socialförsäkrings problem. En beträffande denna antagen resolution krävde, att representanter för CNT skulle biträda alla centralstatliga, regionala, provinsiala och kommunala tjänstemän, som hade "att förvalta, att orientera, att leda eller grunda" försäkringsgrenar. En central och regional lagstiftning på detta område föreslogs. De kollektiverade industrierna skulle inrymmas en plats i förvaltningen av socialförsäkringen och dessutom skulle en blandad CNT-UGT-kontrollkommission bildas i varje företag.

Varför samarbetade CNT med staten? Man erinrar sig, att CNT på sommaren 1936 inträdde i den katalanska regeringen och på hösten samma år i den spanska centralregeringen. För de katalanska kamraternas vidkommande torde det ha varit avgörande, att man icke vid sidan av miliskommittén ville föreviga en tomt malande regeringsapparat. Under

hänsyn till de nya ur statskuppen och revolutionen framsprungna folkliga krafterna skulle det skapas en enhetligt ledande organism. Som sådan övertog man den katalanska regeringen i Barcelona, vars grundval, struktur, arbetsätt och uppgifter därmed radikalt förändrades.

För inträdandet i regeringen i Madrid voro däremot övervägande moraliska motiv avgörande. Madrid stod, trodde man, inför sitt fall. Kriget hotade att ta en katastrofal vändning. Regeringen själv, partierna och stora kretsar inom det offentliga livet bestormade CNT om att inträda i regeringen, vilken praktiskt taget ledde kriget. Därmed skulle CNT offentligt införa massorna av de revolutionära arbetarna överta del i ansvaret för krigsledningen. Detta steg, hoppades man, skulle för de breda massorna visa, att kriget var deras sak och att alla krafter måste enas. CNT ville inte gärna ta detta steg, men den gav efter för krigets skull. Verkan av detta beslut blev stor och avgörande för krigets fortgång. Madrid räddades. Så långt är det riktigt, när man säger, att CNT inträdde i regeringen, därför att den ville ta del i krigsledningen.

Likväl är detta bara halva sanningen. Kriget gällde ju i verklighet icke blott ett angrepp på den gällande författningen, utan också försvarandet av en social omvandling,

vilken inleddes samtidigt med kriget. Denna nya ordning måste organiseras — visserligen till stor del av hänsyn till produktionen för kriget, men också med hänsyn till den fortsatta omvandlingen efter kriget. Man arbetade under kriget på uppbyggandet av en socialistiskt-federativ republik, i vilken anarkosyndikalistiska och socialdemokratiska ideal syntetiskt sammanfattades.

Att CNT icke ensam bestämde utvecklingen efter den 19 juli var ju ingen tillfällighet. Det var icke heller en följd av fel, som CNT kunde ha begått. Nej, CNT stod inför det ögonblick, som den spanska anarkismen efterlängt sedan flera decennier, för vars ankomst den frihetliga rörelsen kämpat och bringat oerhörda offer. Uppbyggandets dag var inne. Föreställningen, att syndikalismen nu skulle eller borde kunna överta det totala ansvaret, varvid alla arbetare plötsligt skulle bli syndikalister och medelskiktens problem plötsligt upphört att existera, är helt och hållet verklighetsfrämmande. Den är efter den spanska erfarenheten icke längre hållbar. Utifrån detta faktiska förhållande och icke bara av hänsyn till borgarkriget måste de av CNT tillämpade metoderna bedömas. Naturligtvis var det heller ingen tillfällighet, att kriget och revolutionen sammanföll. Varje revolution betyder krig, och ofta inte blott borgarkrig utan

Slutskämtat om socialismen?

Av Karl Mörne

Rubriken — den kan gärna kallas antingen vanvördig eller också malplacerad — be vi att få låna från Aftonbladet. I Europa har den socialistiska rörelsen bakom sig hundra år av blod, svett och tårar samt en del framgångar, som främjat hoppet om samhällligt och mänskligt framåtskridande trots allt. Skämtsamt har dess situation knappast någonsin varit, och vi anse den vara det än mindre nu efter den andra världsslaktningens avslutning. Men en borgerlig ledareskribent med svensk huvudstadshorisont måste bl. a. göra klappjakt på tillfällen till skämt. Den arme mannen upptäcker då till och med i debatten för och emot socialismen, för och emot den beramade socialiseringen, någonting skrattretande.

också krig med utlandet. *Varje annan revolution är bara en teoretisk uppfinring.*

Naturligtvis pågår inom den spanska rörelsen ständigt en lidelsefull diskussion i denna fråga. En viss portion opportunism har också gjort sig gällande. Många kamrater funno sig så väl tillrätta som ministrar, guvernörer, borgmästare och officerare, att de under alla omständigheter även för framtiden ville spela en sådan roll. Man får hoppas, att rörelsen blir fri från opportunismen, men även, att den inte återvänder till en övervunnen abstrakt ståndpunkt. Efter all sannolikhet komma de spanska kamraterna inte att återupprepa experimentet med regeringsdeltagande, åtminsto-

När 1847 Kommunistiska Manifestet kom ut, varslade det om spöket, som skrämmer Europas besuttna, kommunismens spöke, arbetarrevolutionens spöke. Hundra år senare äro vi — kanske — där igen, men eftersom den s. k. stora publiken, som vissa företag tjäna stora slantar på, hellre vill höra roliga historier än situationens allvar, piggas man upp den med s. k. godbitar. I själva verket frestar den sociala oron i världen sex år efter masslaktningens inledning inte till skämt. Icke ens polemiken kring någonting som den svenska socialdemokratin på krigsstigen kallar för borgerlighetens "planushållningsmotstånd", förkortat till PHM, kan ge anledning till antagandet, att det nu skulle vara "slutskämtat om socialismen". Bakom borgerlighetens försök att ta sociala massrörelser utstrålningar litet mindre på allvar döljer sig på sin höjd en fadäs. Men å andra sidan har det fruktansvärda nederlag, som den internationella arbetarrörelsen och socialismens anseende faktiskt lidit, givetvis ökat det borgerliga motståndets stridshumör. Från att vara ett spöke, som kom hela den "sunda" kapitalistiska ordningens väktare att vackla och darra, har socialismen visserligen förblivit en folkens och de förtrycktas frestelse, men också blivit ett mångtydigt frågetecken eller också, vad värre är, ett tomt hot.

Den som inte älskar tomma manifestationer och feta frasers prål måste också medge, att inte ens en idé och en rörelse som socialismen

ne inte i den form, vari det kom till stånd 1936—1939. Faktiskt hade rörelsen genom denna taktik riskerat sin egen ställning. Men detta konstaterande innebär icke, att CNT:s nya erfarenheter blott voro negativa. Tvärtom. Rörelsen konfronterades med en hel rad viktiga problem, vilka den dittills knappast skänkt en tanke. Dessa uppgifter voro delvis icke-ekonomiska och kunde icke behandlas utifrån en rent facklig ståndpunkt. Och vad som är ännu viktigare: många av dessa uppgifter krävde ett demokratiskt samarbete med olika sociala och politiska krafter. Här ligger det avgörande, det som går utöver rörelsens tidigare föreställningskretsar. Denna erfarenhet kommer att bli bestående.

vinner på ett imponerande yttre, bakom vars fasad det finns — tolkningsförsök och trossatser. Vad skall vi t. ex. kunna göra med en försäkran sådan som: "Det går en socialistisk väg genom världen"? Faktiskt har författaren Arnold Ljungdal förkunnat så på Clarté-kongressen nyligen. Till detta sensationella meddelande — det var ju också hugnesamt förstås — fogade han uppmaningen enkom till de intellektuella att inte blunda för valet i denna situation: att antingen stå som sabotörer eller surögda kritiker eller gripa in och hjälpa till att omdana samhället.

Det är stora, frestande ord. Men vilken tjänst göra vi arbetarklassen och socialismens folk, då vi tolka utvecklingen därhän, att det går en socialistisk väg genom världen? Med politisk frisksportaroptimism komma vi troligtvis inte särskilt långt, när det gäller att omdana samhället. Det rådande samhället har gått ned sig i ett fruktansvärt tråk, eljest skulle varken Mussolini- eller Hitlerväldet eller den ryska revolutionens urartning till en apparatdiktatur ha varit möjligt. Visserligen är efter de nazifascistiska regimernas och även det japanska tyranniets sammanbrott en hel del bråte undanskaffat, som stått hindrande i vägen för folkmassornas vägledning i riktning mot en socialism, som är motsatsen till statsbyråkratins oinskränkta väld, motsatsen till enpartidiktatur och motsatsen till autarkisk självgodhet. Men så länge socialismen förblir en tolkningsfråga, där *icke* den frihetliga synen står på första planen, utan där *också* statsväld, partidiktatur och nationalistisk självgodhet ingår i alternativen, så länge förblir den socialistiska lösningen av samhällsordningen ett dimmigt begrepp.

Men vad se vi faktiskt försiggå omkring oss? En "väg av socialism"? Aftontidningens redaktör, Frans Severin, har nyligen protesterat mot en folkfrisinnad tidnings djärva försök att släta över arbetarpartiets valframgångar efter 1932: att en motsvarande förskjutning inträffat i väljarnas politiska åskådning, ville denna tidning ändå inte utan vidare medge. Severin menade apropå socialdemokratiens praktiska arbetsprogram — närmast väl de berömda 27 punkterna — att det visserligen är tveksamt, om

den stora skaran av röstande verkligen sökt komma på det klara med innebörden av en socialistisk samhällsordning. "Över huvud är det svårt att konkret föreställa sig den blivande samhällsordningens verklighet efter en mer eller mindre genomgripande förändring. Många har kanske icke ens sökt konfrontera sina egna innersta, kanske undermedvetna önskingar med reformprogrammet." Det kan man ju hålla med om. Men S. fortsätter: "Vad som däremot oförnekligt framgår av röstsiffrorna är missnöjet med nu rådande borgerliga ordning." Väljarna trängta sålunda efter en förändring i stort, "människorna vill att något nytt skall försökas". Här tar en, förresten icke alls oreserverad, anhängare av det socialdemokratiska socialiseringsprogrammet mänsklighetens behov av samhällelig förändring till intäkt för, att det rör sig i tiden. Men hur skall man då *samtidigt* kunna försvara socialdemokratiskt *samröre* med "nu rådande borgerliga ordning" — samma ordning som det enligt vår sagesman, i detta fall en oförvitlig sådan, råder sådant missnöje med hos folkmassorna?

V i anse förstås icke att vår undran inbjuder till skämt. Den tål att begrundas. Den avslöjar socialismens tolkningskrångel i vår egen tid. Man har på socialdemokratiskt håll upphört att vilja revolutionera samhällsförhållandena, men man medger sakta, att åtminstone reparationer och förändringar skola företas. Och därmed råkar man och förblir ständaktigt i rävsaxen: man överlåter Kremlkommunismens diktaturdemagoger att med en skum fräseologi fräsa om revolution med stort R (vid sidan om folkfrontsmusiken), men går själv icke längre än "nu rådande borgerliga ordning" tillåter och lägger sordin på samhällsomdaningen. Det är inte blott socialdemokratiens dilemma, det är dilemmat för den stora arbetarklassen, som fortfarande fylkar sig kring ministersocialismen. Visserligen tycks det vara klokare att röra sig sakta framåt inom ramen för de 27 punkterna än att låta sig redlöst berusa av feta fraser sådana som "Det går en socialistisk väg genom världen" och i *samma veva* tillbedja en diktatur av stalinistisk utformning. Men huruvida socialismen vinner på manövern, vi mäna — och upprepa detta — en socialism, vars statsfient-

liga karaktär helst icke borde bortförklaras med hänvisning till "verklighetens krav", det är en annan sak. Det finns gudi-klagat många arbetarledare, som säga "verklighetens krav" och *mena* anpassning till "nu rådande borgerliga ordning".

Det står väl höjt över alla tvivel, att genom nazifascismens mellankomst och dess national-socialistiska kostymering även själva den socialistiska rörelsen blivit djupt komprometterad. Efter förra världskriget stod den internationella arbetarrörelsen i relativt mycket bättre skick än nu. Den hade visserligen tillfogats hårda slag av ärelösa politiker men utgjorde dock på det hela taget en socialismens obrutna falang, en faktor att räkna med vid den stundande omdaning. Vi äro inte djärva nog att vilja påstå, att den internationella arbetarklassens nuvarande status skulle tillåta samma optimistiska omdöme. Givetvis framstår rent kvantitativt arbetarklassen fortfarande som en faktor, på vilken socialismens realpolitik kunde bygga. Men å andra sidan har arbetarklassen blivit desorienterad genom påverkan av dels den nationalfascistiska och dels den nationalbolsjevikiska uttolkningen av socialism och "folkgemenskap". Man kan helt enkelt inte komma ifrån det faktum, att för det första den tyska arbetarklassens sammanbrott i och med Hitlerväldets triumf och för det andra den ryska utvecklingen på ett oerhört sätt försvagat socialismens inneboende kraft att hävda sig såsom arbetarinternationalismens alternativ till borgarsamhället. Om man aldrig så mycket viftar bort Hitler-Stalinpaktens betydelse, ändrar det ingenting i det faktum, att den ändå överskred det dittills tänkbara möjligas gräns. Vi hade för någon tid sedan tillfälle att sammanträffa med en äldre tysk fackföreningsman, som fram till det misslyckade juli-attentatet på sommaren 1944 varit med i den antinazistiska motståndsledningen på tysk mark. Han framställde sig icke heller som varken någon renlärig marxist eller överdådig revolutionär. Men vi trodde honom, då han sade oss, att just Hitler-Stalinpakten drabbade den tyska arbetarklassen, som andades underjordiskt, — oavsett partitillhörigheten — som ett klubbslag av fruktansvärt bedövande kraft. Kanske den gången rubriken "Slutskämtat om socialismen!" hade gjort sig.

Men söm sagt, i själva verket blir det aldrig "slutskämtat". Sociala behov anmäla sig med växande kraft efter sexårigt krigselände. Socialismen kan helt enkelt icke bli "förlegad". Prof. Bertil Ohlin har nyligen ställt frågan: "Vill folken socialism?" Det var utgången av de engelska valen med deras braksuccé för labour, som föranlett honom till dylik rannsaking. Professorn trodde inte på, att mer än hälften av labourväljarna hade några sympatier för socialisering. Han återopade samtidigt den amerikanska arbetar- och fackföreningsrörelsen. Också där har det under de senaste årtiondena blivit en svängning åt vänster och även där har fackföreningarnas politiska inflytande vuxit. "Men dessa fackförbund — i övrigt ganska oense — förklarar uttryckligen att de önskar ett näringsliv som i huvudsak vilar på enskilda initiativ och privat kapitalbildning! De är med andra ord principiellt *antisocialister*." (Kurs. Ohlins.) Men professorn går ett steg vidare och påstår verkligen förhållandet vara "att den pågående demokratiseringsprocessen i alla länder har litet eller intet med socialism att göra!" Och han fortsätter så här:

"Det är en historisk tillfällighet — olycklig enligt min mening — att den fackliga arbetarrörelsen på den europeiska kontinenten närmast genom tyskt inflytande råkade bli förmäld med den teoretiska statssocialismen.

Målsättningen för denna överallt framträdande demokratisering är på det sociala planet: välståndsökning i första hand för de fattiga folkgrupperna, trygghet för arbete och inkomst, undervisning och utbildning inom effektivt räckhåll för alla barn och ungdomar, samarbetsanda på arbetsplatserna. Man har starka skäl att tro att det är en dylik politik och varken konservatism eller statssocialism som folken i allt flera länder önskar se genomförd efter kriget."

Detta närmast liberala resonemang tål ju att begrundas. Demokratiseringsprocessen har sålunda litet eller intet med socialism att göra. Mest generande är detta kanske för socialdemokratins adeptter att höra, sådana som trott eller låtsats tro på folkhems- och välfärdsideologins "som om"-socialism. Ingen frihetlig socialist har givetvis någonting att invända mot den nämnda demokratiseringsprocessen. Men

folkpartiprofessorerna inlägg tycks närmast bekräfta vårt påpekande: missnöjet hos breda lager med "nu rådande borgerliga ordning" botas icke med omdaningsslöften och icke ens med planhushållningsåtgärder, sådana som kanske kringskåra men aldrig likvidera borgerlighetens faktiska makt och inflytelserikedom.*) Statsocialismen har komprometterat sig (samt dupe- rat många som enligt klasstillhörigheten borde ha vetat bättre) både i nazifascistisk tysk-italiensk och nationalbolsjevikisk utformning. Men om prof. Ohlin framhåller, att demokratiseringsprocessen litet eller intet har med socialism att göra, är även detta blott halva sanningen. En konsekvent demokratiseringsprocess kan under nuvarande sociala omständigheter icke göra halt vid gränsen för "nu rådande borgerliga ordning". Den kommer till den bristningsgräns, där det borgerliga, kapitalistiska monopolet helt enkelt sprängs. Det är också ohistoriskt att göra en sträng åtskillnad mellan demokratiseringsprocessen och den socialistiska rörelsen, emedan den förra icke är tänkbar utan den senares påstötning. Sedan är det en sak för sig, då denna demokratisering närmast stannar vid folkhemsgrunden. Men det betyder ju inte, att socialismens både frihetliga och revolutionära alternativ icke skulle motsvara stora folkmassors både behov och förväntningar.

Även på brittiskt icke-socialistiskt håll har man givetvis, närmast i anslutning till labour-framgången å den ena sidan och den växande ryska maktsfären i stora delar av Europa å den andra, observerat och velat tolka, vad som rör sig i tiden. F. indienministern i Churchill's ministär, den konservative politikern L. S. Amery, har nyligen yttrat sig om de aktuella politiska och ekonomiska aspekterna. Han säger härom:

"På det politiska fältet är det inget tvivel om en strömning i demokratisk riktning i den mening, att de arbetande klasserna mer be-

stämt hävdar sin vilja till makt mot andra, aristokratiska eller medelklassbetonade regimer. Men denna strömning inspireras av två väsentligen olika traditioner: å ena sidan den individuella politiska frihetens tradition, å den andra enpartistatens med totalitär likriktning och hänsynslös disciplin."

Här ha vi sålunda ännu en definition på den aktuella utvecklingen inom ramen för den pågående demokratiseringsprocessen. Arbetarklassens maktvilja är stadd i tillväxt, säger denne konservative engelsman. Huruvida han identifierar detta med socialismens genombrott, är en obesvarad fråga. Emellertid har man dock skäl att vara på sin vakt, då just en tidigare Indienminister så vackert talar om den individuella politiska frihetens tradition i motsats till den ryska statsocialismens diktatur. Friheten att förtrycka imperialistiskt utsagna folk brukade städse ingå i denna tradition. — Å andra sidan sticker Amery inte under stol med, vilka han syftar på, då han nämner den segerrika totalismen efter Hitlerdömet's fall. Inom den ryska kontrollsfären, säger Amery, är det det ovan karakteriserade ryska diktatur- och likriktningssystemet, "som påtvingas folken mer eller mindre strängt av beslutsamma minoriteter med effektivt stöd av sovjetryska militära och politiska myndigheter." Amery betvivlar dock, att detta system kan upprätthållas hur länge som helst t. ex. på Balkan. Men man bör inte göra sig några illusioner om krigets ekonomiska konsekvenser, avslutar A. sin analys av det rådande läget, "konsekvenser, vilka i Europa och annorstädes oerhört intensifierar förkrigstendensen bort från ekonomisk internationalism och mot nationellt reglerad hushållning."

Iakttagelsen är givetvis helt riktig. Den understryker, hur pass mycket den socialistiska rörelsen nu mer än någonsin måste slå vakt om sin tradition: frihet för ett samhälle motsatt den nu rådande borgerlig-kapitalistiska ordningen och dess maktmonopolisering.

*) Jf. vår artikel i SYNDIKALISMEN, nr. 4, 1945: "Vem regerar?"

Patriotism och socialism

Av Augustin Souchy

I.

Den moderna patriotismen träder i adertonde århundradet fram i nationernas politiska liv. Under föregående århundraden försvarade borgarna sina städer för att skydda sin egendom mot överfall, sina hem mot plundring och förstörelse och sina hustrur och döttrar mot att våldföras. Det hände också att flera städer sammanslöt sig till ett försvarsförbund, när den fiende, som hotade, var dem var och en för sig överlägsen.

Gångna tiders lokalpatriotism stödde sig på gemensamma intressen; den bottnade inte i någon abstrakt idé. Förbindelsen mellan religion och politik var fram till 30-åriga kriget starkare än den nationella idén. Nationen, med sin inom sig själv slutna ekonomiska enhet, sina likriktade politiska intressen, sitt enhetliga upp-bördssystem, sin gemensamma försvarsorganisation o. s. v. var ett okänt begrepp. Följaktligen existerade heller inte nationalismen som kollektiv känslöshet. Penninghungriga härskare sålde sina egna undersåtar som soldater till främmande härförare. Detta var särskilt fallet i Tyskland. Legosoldater från alla nationer togo värning hos de furstar, som betalade den högsta solden och marscherade sedan mot sina herrars fiende, sak samma om denne fiende råkade vara det egna hemlandet.

Dessa förhållanden ändrades i och med franska revolutionen. Under det revolutionära händelseförloppet utformade sig den "enda och odelbara nationen" och folket i sin helhet kallades under vapen. Att försvara fosterlandet blev en moralisk förpliktelse. Med inspirerande

ord och eldande tongångar appellerar "Marseljäsen" till fosterlandets barn och uppmanar dem att kämpa mot de "grymma soldaterna", med vilka utlandets självhärskare gått till anfall. Hela folket bildade frivilligt ett nationellt försvar. Den, som offrade sitt liv på fosterlandets altare, blev firad som en hjälte och förklarad värdig att äras av hela nationen. Patriotismen blev högsta bud. Den moderna nationen hade inträtt i livet och vandrade under de napoleonska krigen vidare till alla övriga länder.

De nya idealen, nationalism och patriotism, utsattes emellertid snart för hårda belastningsprov; en del gävo, besjälade av ärlig patriotism, sina liv för fosterlandet på slagfälten; andra, mera praktiskt inställda, utnyttjade gynnsamma krigskonjunkturer för att berika sig själva. Allt tydligare bildades nationella ekonomiska enheter, samtidigt som det kapitalistiska ekonomiska systemet utvecklades. Under följande årtionden hopades allt större rikedomar på ett fåtal, i alla länder växte befolkningssiffrorna och samtidigt blev det arbetande folkets levnadsförhållanden allt svårare. Under loppet av denna utveckling förlorade patriotismen sitt idealistiska fundament och förvandlades till ett instrument för den internationella kapitalismen.

I denna situation förflyktigades sakta men säkert de bredare befolkningsskiktens patriotiska hänförelse i alla länder med kapitalistiskt-ekonomiskt system. För de egendomslösa framstod som fienden, vars nedbrytande inverkan dagligen och stundligen gjorde sig påmind, väl ej det avlägsna utlandet, fastmer det egna landets utsugare. I kampen för det dagliga brödet stodo arbetarna som fiende till det egna landets arbetsgivare. Det var en synnerligen lämplig jordmån för ett uppväckande av den internationella förbrödringens anda. När i mitten av det gångna århundradet det "kommunistiska" manifestet förkunnade: "Proletärer i alla länder, ni ha inget fosterland. Ni ha ingenting att förlora utom edra bojor, och en värld att vinna!", bekände sig hänfört de arbetande massorna i alla länder som anhängare till detta nya evangelium. "Marseljäsen" blev det internationella proletariats nationalsång. Internationella socialismen efterträdde nationalismen. Den sociala revolutionens ideal undanträngde patrio-

tismen inom den sociala arbetarrörelsen i alla länder.

Sådan var stämningen inom det europeiska proletariet vid det första världskrigets utbrott. Fientligheterna mellan de kapitalistiska nationerna bottnade i ekonomiska och imperialistiska motsättningar. Patriotismen tjänade som förevändning för de privilegierade klassernas materiella intressen. Stormakterna uppfordrade sina folk till försvar för civilisationen, men varje makt fullföljde sina speciella koloniala försvars- eller expansionsintressen. De hänsynslöst utsugna befolkningsskikten i de olika länderna hade inget intresse av att deltaga i denna sina exploatörers maktkamp. Socialisterna förklarade sig för internationalismen. Antimilitarister vägrade göra krigstjänst. Radikala ledare inom arbetarrörelsen kallade världsproletariatet till kamp mot fienden inom de egna länderna, för att genom den sociala revolutionen göra slut på det imperialistiska kriget.

Revolutionen spirade upp och utbröt i de besegrade länderna. I de segrande länderna däremot ändrades ingenting och även motsättningarna mellan nationerna förblevo bestående. Nya politiska och sociala system framträdde och motsättningen mellan dessa och "l'ancien régime", likaväl som den ojämna fördelningen av världens rikedomar på ett fåtal nationer samt olikheten i folkens industriella, ekonomiska, politiska och kulturella utveckling utlöste nya konfliktämnen, till de som redan förut funnos och sålunda bereddes marken för ett nytt krig.

II.

Vid det andra världskrigets utbrott voro nationernas politiska relationer liksom även folkens idéställningar annorlunda än vid det första. De imperialistiska motsättningarna bestodo som förut och hade i visst hänseende ytterligare accentuerats. Dock tillkom ett nytt moment; de totalitära staternas hot mot de fundamentala mänskliga fri- och rättigheterna. Axelmakterna förde inte bara krig mot fientliga stater, utan bekämpade med ohämmat hat den personliga friheten hos individerna på motståndarsidan, rasernas likaberättigande och folkens demokratiska institutioner.

Fascism och nationalsocialism hotade framför

allt arbetarrörelsen och det sociala framåtskridandet, den liberala staten som sådan och de revolutionära landvinningarna från förra århundradet. Det internationella läget år 1939 kunde inte jämföras med 1914. De slagord, med vilka arbetarklassens förespråkare fördömde det första världskriget kunde inte kritiklöst användas i fråga om det andra utan måste tagas under omprövning. Uppfordringen till internationell förbrödring gentemot nationalsocialismen skulle haft till följd frihetens fullständiga förlust och en total utsugning av de av de totalitära makterna behärskade folken. Under dessa förhållanden kunde de demokratiska ländernas proletariat knappast förfäktat att alla de krigförande staterna undantagslöst företrädde samma kapitalistiska system och att man under alla omständigheter skulle avstå från att deltaga i kriget. En sådan inställning hade gjort de totalitära makternas seger lätt och slungat de civiliserade nationerna några århundraden tillbaka i tiden.

Icke desto mindre betraktade fanatiska försvarare av Sovjetunionen även detta andra världskrig i dess första fas som ett imperialistiskt krig och satte Storbritannien och Amerikas förenta stater på samma nivå som Hitler-Tyskland. De ändrade mening först när Hitler hade brutit sin pakt med Stalin och även börjat krig mot Ryssland.

Marxister ur Trotskys skola bekände sig till en absurd teori: De sågo i nazism och fascism en *nödvändig* följd av det kapitalistiska systemet, som, i egenskap av "den kapitalistiska utvecklingens sista fas måste utbreda sig i alla länder". Då de båda krigförande parterna äro fiender till proletariet — resonerade de — finnes ingen anledning för arbetarklassen att föredra den demokratiska kapitalismen (fascism in spe) framför den fascistiska och nazistiska kapitalismen. De sågo inget avskräckande i en eventuell seger för axelmakterna. De hade den uppfattningen, att den segrande fascistregimen inte skulle bli långvarig och att sedan med naturnödvändighet skulle följa den sociala revolution, som skulle nå sin höjdpunkt i en proletariets diktatur.

(Liknande idéer propagerade 1932—33 Tysklands kommunistiska parti för. Man betraktade här Hitlers maktövertagande som en över-

gående förebeelse. Man trodde att Hitler snart skulle störtas, varpå den egna diktaturen kunde proklameras.)

Franska antimilitarister och pacifister hängavo sig i början av kriget åt en liknande villfarelse, att hitlerismen långt ifrån var det värsta av allt ont, som kunde hända. Dåvarande sekreteraren i Frankrikes socialistiska parti, *Paul Faure*, förklarade, "slaveriet är att föredraga framför kriget", och denna inställning ledde honom, *Marcel Déat*, syndikalisten *Georges Dumolín* och några andra likasinnade till ett nesligt samarbete med nazisterna.

De av nazis undertryckta folken hade dock inget gehör för sådana dialektiska teorier. Utplundrade och förslavade ledo de svårt under de totalitära segermakternas förtryck. Dessa segrare nedsatte sina offrets livsmedelsransoner till ett minimum i den avsikten att psykiskt och fysiskt försvaga de nationer eller "raser", som de ansågo mindervärdiga, för att kunna hålla dem i ett fortlöpande tillstånd av beroende. De besegrade länderna berövades sina råvaror, rullande materiel, arbetsmaskiner och instrument. De underkuvade folken måste göra arbetstjänst åt segraren. Nazis betraktade sig som absoluta härskare, kallade av försynen att regera världen. Övervåldet riktade sig mot både fattiga och besuttna, dock i första rummet mot det revolutionära proletariatet.

De besegrade folken organiserade nu motstånd mot förtrycket. Det uppstod en gemensam försvarsfront, vari alla samhällsskikt enrollerade sig. Tidigare politiska motståndare förenades. Troende och ateister, monarkister och republikaner, socialister och kommunister, alla sammanlöto sig i kampen mot de utländska förtryckarna. Spanska flyktingar bröto sig ut ur de franska koncentrationslägren och ställde sig på franska hemmafrontens (F. F. I.) sida, för att delta i kampen mot nazis arroganta "övermänsklighet". I denna situation skapades en sinnesinställning som för 150 år sedan hade förefunnits i den stora revolutionen: patriotismens idé trädde på nytt fram i renare form, närd och stärkt av kampen och känslan för den nationella självständigheten. Nu ljöd åter med uppriktigt hänförelse Marseljärens maning "Till vapen, medborgare!" och hela nationen reste sig som en man.

I alla undertryckta länder ägde samma metamorfos rum; överallt firade patriotismen sin uppståndelse. Folken reste sig, för att återerövra den förlorade självständigheten, friheten och de mänskliga rättigheterna. De undertryckta nationerna kämpade alla för samma mål, om än under olika fälttecken. Det var likgiltigt för de kämpande om de gingo fram under det gamla lothringerkorset, under dansk eller norsk kungaflagg eller följde de jugoslaviska kommunisternas röda standar. Varhelst folken stredo för oavhängighet, frihet och rätt, lika väl som för återupprättandet av sitt forna välstånd, kallade man kämparna "patrioter". Denna patriotism hade dock en universell karaktär, den nådde ut över de nationella gränserna och bar inom sig humanismens, socialismens och frihetens ideal i en harmonisk syntes av nyväckta förhoppningar.

I dessa tecken tog större delen av den franska maquisen upp kampen mot nazis. En av dessa kämpar gav i en artikel, under signaturen *Montgeron*, i den londonska veckotidskriften "War Commentary" uttryck åt vad kampen gällde:

"De bästa elementen i den franska motståndsrörelsen", skrev han, "voro ej besjälade av den gamla revanschidén. De kämpade först och främst mot den av dem så hatade nazismen. Och detta tvang dem till kampgemenskap, med politiskt tvivelaktiga individer. Deras andra mål var förverkligandet av de revolutionära intentioner, till vilka de sedan länge bekänt sig. De togo avstånd från varje tanke på en fransk supernationalism lika väl som det eventuella upprättandet av kapitalismens demokratiska flygel av tiden före 1940."

Det är ingen hemlighet att flertalet av de antifascistiska kämparna hos alla de undertryckta nationerna voro inställda på samma eller liknande linjer. Patrioterna, som med livet som insats kämpade för sina länders befrielse ur det nazistiska slaveriet, stredo på samma gång för upprättandet av ett alla länders gemensamma, allmänskliga fosterland. Det kan inte följa någon efterkrigstidens återuppbyggnad, om de forna härskar- och utsugningssystemen återinsätts. Grunden för den nya samhällsordning, som måste byggas upp efter kriget, får inte enbart vila på den politiska demokratin; den måste även omfatta en praktisk-

Självstyrelse och syndikalism

Av C. J. Björklund

Svenska kommuner föra i dag en strid för begränsad frihet och självbestämmanderätt gent emot statens allt mer växande makt. Varje stat har tendens att vidga sin makt, tillskansa sig envælde och diktatur. Inte endast den hemliga statspolisen, Hestapo, är i detta fall ett bevis, utan även förslagen om den nya ordningsstadgan och polisens omorganisering.

Det skadar emellertid icke att se dagens händelser mot bakgrunden av den strid för självstyrelse, som pågått sedan länge tillbaka. Ur denna synpunkt blir kommunernas och de fria städernas kamp för sin rätt och självständighet ett mycket intressant kapitel i Europas historia; de svenska kommunernas strävan i dag för att gent emot staten bevara en smula självständighet anknyter sig till den strid, som sedan århundraden förts mot statsdiktaturen, varav nazism, fascism och bolsjevism äro olika slags varianter. Peter Krapotkin var som bekant en stor, kanske alltför okritisk, beundrare av bykommunerna och de fria städerna, men man måste beakta, att han såg på dessa samhällsbildningar med historikerns och den

ekonomisk demokrati och tillföra alla folk sociala fri- och rättigheter och välbefinnande.

Om de sociala motsättningarna få bestå, då kommer också klasskampen att fortsätta och mänskligheten när ingen befrielse. Fred, frihet och välbefinnande hos alla folk är en odelbar enhet. Om blott ett av dessa postulat förblir ouppfyllt, då äro även de övriga hotade.

entusiastiske vetenskapsmannens ögon och mot en bakgrund, som var svart av våld och blodiga krig. När klockorna ringa till krig, gör satan helvetet bredare!

Peter Krapotkin har rätt, de fria städerna gävo åt Europa ett nytt ansikte. Rörelsen spred sig från ort till ort och omfattade snart varenda stad i Europa. (Samhällsutvecklingen tänkes ju ha gått från clanen eller stammen till bykommunen och ur denna kommun växte staden fram; i kamp mot kyrkliga och världsliga herrar skapades de fria städerna.) På mindre än hundra år hade, enligt Krapotkin och andra sociologer, fria städer växt upp vid Medelhavskusterna, vid Nordsjön, Östersjön, Atlanten, i Skandinavien, på Apenninernas, Ungerns, Frankrikes, Spaniens slätter. Överallt försiggick samma revolt, med samma grunddrag, samma utvecklingskedan och samma resultat. Varhelst människorna funno eller väntade finna skydd bakom sina stadsmurar, ingingo de i edsförbund, brödraskap eller dylika sammanslutningar för att i enighet kämpa sig fram till samma mål. Ett nytt liv i begränsad frihet och inbördes hjälp inleddes. De hade framgång, ty Europas fysionomi förändrades under några århundraden. Det restes vackra, praktfulla byggnader, som i behag och karaktärsfullhet äro oöverträffade, uttryck för andan i ett fritt förbund av fria män, vilka skänkte följande släktled de konster och industrier, vilka vår moderna civilisation med alla sina resultat och framtidsloften blott vidare utbildat. Vilka krafter frambringade dessa vackra resultat? Krapotkin påvisar, att det icke var ett resultat av en härskares statsmannagävor, av storstatsorganisationen eller av enstaka hjältars skaparkraft. Nej, det hela var ett resultat av inbördes hjälp, av denna starka underström som var verksam i bykommunerna och som under medeltiden väcktes till liv och styrka genom en ny sammanslutningsform efter ny modell: gillena.

Här i Sverige sprängdes gillena eller skråna av näringsfrihetsförordningen år 1864. Skråna eller gillena voro utan tvivel sammanslutningar, som i stor utsträckning tillämpade inbördes hjälp-principen; de byggde, kan man säga, på denna princip. På sin tid voro gillena

ett uttryck för organisation av såväl produktion som konsumtion, konst och vetenskap, handel och politik. Men denna organisation vilade på principerna om frihet och solidaritet.

Den nyare engelska gillesocialismen, som skilde sig från statssocialismen genom sin större frihet och sin federalism, är naturligtvis något annat än medeltidens gilleorganisation. Engelsk gillesocialism är modern socialism, och det är inte alls att förundra sig över, att denna engelska socialism har många drag gemensamma med anarkosyndikalismen.

Friheten i medeltidens gillen var reglerad av solidariteten, det vill säga av vissa frivilligt ingångna förbindelser, regler och stadgar. Inom denna ram fanns i den ursprungliga gilleorganisationen frihet till initiativ, arbete och skapande. På sin tid utgjorde gillena det gemensamma, det väsentliga i en stad.

Monopoliseringen av rikedomarna i de stora besittarnas händer har emellertid splittrat sönder gemensamhetsandan och kluvit samhället. Men så stark är denna anda av gemensamhet, denna inbördes-hjälpens princip, att alla människor och alla sammanslutningar säga sig kämpa för det allmännas väl. Men hur skall det allmännas väl kunna befördras på annat sätt än genom, att alla få samma rätt till frihet och existens!

Självstyre kan inte utvecklas eller existera i ett samhälle av slavar och herrar. I ett sådant samhälle bli människorna oförmögna till självverksamhet. Allt splittras, allt fördärvas, herrarna av makt och fruktan, slaverna av undergivenhet. Men i Sverge fanns en tid, då alla hade del i jorden, gemensamhetsmoralen återfanns i ägorätsprincipen: jorden var allas, alla ägde jorden genom allmänningsarna. Roten till denna sed sträcker sig till bykommunen, elanen eller stammen. Hos de äldsta folken fanns tydligen icke begreppet enskild jordegendom.

Nu ha vi kommit så långt åt andra hållet, att enskild jordegendom anses som ett heligt begrepp, som måste skyddas av den oheliga statens våldsmedel. Under inflytandet av romersk rättsåskådning och den kristna kyrkan, som upptog detta begrepp om enskild jordegendom, uppstod så småningom privat jordägarätt, i stället för att samhället ägde

jorden. Men än i dag finns rester kvar av den tid, samhällig egendom var den enda formen för jordbesittning. Allmänningsarna, den samfälliga äganderätten, var sedan urminnes tider formen för besittning av jord och skog. Dessa allmännings - kunna indelas i landsallmänningsar, häradsallmänningsar, sockenallmänningsar och byallmänningsar.

Mellan kronan, det vill säga staten, och häradet uppstod en strid om utnyttjandet av jord och skog och vatten. Häradet kan betecknas som en kommun och den strid som då fördes mot staten var en kamp mot höga herrars lust till utplundring för att få leva ett liv i lyx och skaffa pengar till krigiska företag. Kronan eller staten införde grundregale. Det vill säga, att staten skattlade all jord och ockuperade rätten till allmänningskogarna och vissa värdefulla trädslag, ek, bok, malmfyndigheter, större vattendrag och strömfäll, fiske av värdefullare fiskslag, lax, strömming etc., vare sig de fiskades i sjöar, åar eller i havet..

Kronan skaffade sig inkomster genom att skattlägga inte endast skogarna och fisket utan också bergsbruket, bergverksstionde. Denna statens skatteplundring motiverades under 16- och 1700-talet med, att Magnus Ladulås skulle vid ett riksmöte på Helgeandsholmen år 1282 ha genomdrivit ett beslut om skattläggning av all jord och införande av bergs- skogs- och vattenregale. Men när Palme Eriksson Rosenstråle på 1850-talet återigen framförde denna berättelse, stämplades den som lögnaktig, som ren förfalskning.

Bönderna hävdade häradets äganderätt gent emot staten eller kungen. De kungliga anspråken på rätt till häradets eller hundarets allmänningsar avvisades. Häradet kunde betraktas som en kommun. Och striden mellan kronan eller kungamakten och häradet kan nog i viss mån betraktas som en typisk kamp mellan folkakt och en kungakt, som stöddes av adelsmän och kyrkofurstar.

Striden mellan folkakt eller folkfrihet och kungakt, adelsherravälde, statsakt och diktatur har pågått i århundraden. Den stora frågan är, hur folkfriheten skall kunna vinna ett starkt fotfäste och organiseras så, att den kan leva. Gillena eller skråna, som från början

Ett bidrag till SAC:s historik

Av Nils Skoglund

VI.

För SAC äro de lokala sammanslutningarna primärorganisationer. De motsvara fackföreningarna inom LO. En viktig skillnad mellan de båda grundorganisationerna består i förhållandet, att LS organiserar alla den lokala platsens arbetare oavsett yrke, medan fackföreningen endast organiserar viss yrkesgrupp, exempelvis murarna i en murarfackförening. I LS kunna både murare och snickare etc. samlas.

De lokala samorganisationerna förete stor likhet med de franska arbetarbörserna. De se-

avsågo att värna friheten, förvandlades till monopolorganisationer och blevo även hinder för den ekonomiska och tekniska utvecklingen. Det slags engelska rörelse, som går under namn av gillesocialism, är visserligen modern social rörelse, men den måste som övrig socialism acceptera syndikalismens frihetskrav. Ett frihetskrav, som är begränsat, ty även om gruppen, i sin funktion och till sitt område, skall ha självbestämmanderätt, så begränsas denna rätt gruppmissigt, industriellt, nationellt och internationellt av allas lika rätt till frihet. Någon individualism i den meningen, att var och en är sig själv nog och kan strunta i andra, kommer icke ifråga, när det gäller syndikalismen. Friheten begränsas av solidaritetskraven. Det skapas trygghet icke blott för ett fåtal, utan för alla. Syndikalism är icke endast frihet, syndikalism är också solidaritet.

nare samorganiserade lokala syndikat men saknade större fackliga uppgifter. De förra ha, sedan tillräckligt antal yrkesarbetare organiserats, på vissa platser uppdelats i driftsektioner, som skola omfatta samtliga arbetare vid ett företag. Om det skulle finnas flera sådana företag (exempelvis tegelbruk), så skola sektionerna sammanföras i ett industrisyndikat. Genom denna jämförelse har jag icke velat påstå, att mönstret för de lokala samorganisationerna har hämtats från Frankrike — frågan är över huvud taget icke utredd — men att de svenska syndikalisterna 1910 voro starkt påverkade av fransk syndikalism, därom råder ju intet tvivel.

Motiveringarna för bildandet av LS i stället för fackföreningar var, att då alla arbetare, oavsett yrke, hade gemensamma intressen att hävda mot de allt mer enhetligt organiserade arbetsgivarna, så borde även arbetarna sammansluta sig i enhetsorganisationer, i LS. Många stora bolag hade, förklarade man, sin verksamhet uppdelad på många olika industrier, järnbruk, gjuterier, cellulosafabriker, sågverk, gruvor etc. Brukets järnarbetare voro organiserade i en fackförening, sågverksarbetarna i en annan etc. Mot en arbetsgivare stod ett stort antal åtskilda fackföreningar.

”I denna organisationsform av småförbund med ett formligt i system satt virrvarr av inbördesförhållande, varvid det ena förbundet på grund av de många vansinniga förordningarne, stadgarne m. m. medvetet eller ej motarbetar det andra. Det ena förbundets arbetare nekas sålunda ibland att ställa sig fullt solidariska med andra förbunds, och på så sätt uppträda arbetarne mot varandra vid vissa tillfällen — — —”. (Sverges Arbetares Centralorganisation, skrift utgiven av Lundakommittén. Hälsingborg, 1914.)

LS' första bud var därför en enhetlig organisering av alla arbetare oavsett yrkesskillnad. Det andra budet gick ut på, att genom LS skulle kampen för socialismen pånyttfödas, arbetarna skulle läras inse, att deras enda räddning från förtryck och utsugning låg i ett gemensamt uppträdande mot det kapitalistiska samhället. Slutligen skulle LS tillämpa stridsmetoder, som den praktiska verksamheten själv skulle anvisa.

Syndikalisterna erkänna, att industriförbundsprincipen, såsom den praktiserats inom

LO, är ett steg i riktning mot en enhetligare, mot arbetsgivarna mera slagkraftig organisation; steget är emellertid för litet, det bör tagas fullt ut och resultera i LS, ty "vår tids företagare äro som regel inte endast intresserade inom ett företag, inom en industri, utan har sina försänkningar inom olika industrier samtidigt... Som en följd av att de nuvarande ägarna av... produktionsmedlen ej äro uppdelade efter industriella linjer, utan vars försänkningar och intressen samtidigt äro fördelade på skilda industrier, nödvändiggör detta ett frångående av den industriella organisationsformen från arbetarnas sida. Klassformen är däremot ett klart uttryck för den situation som föreligger." (John Andersson: Syndikalismen, Stockholm, 1936.)

Efter en utredning om organisationsformer na antog 1922 års kongress ett betänkande, enligt vilket s. k. departement och federationer skulle upprättas. Federationerna vila på syndikaten och ha till uppgift att befordra "resp. industrigrupperns produktiva eller merkantila verksamhet och speciella intressen... och ingå som led i resp. näringsgrenars departement i centralorganisationen". (SAC:s handbok, Stockholm, 1930.)

SAC:s organisationsbyggnad kan sammanfattas i följande punkter:

1. *Den lokala samorganisationen* förenar alla på en ort bosatta arbetare utan avseende vid yrke eller sysselsättning. Samorganisationen är den primära organisationen och anslutes direkt till huvudorganisationen SAC.

2. *Det industriella samarbetet*: De i en LS organiserade arbetare uppdelas med hänsyn till sin sysselsättning efter industrilinjerna. Samtliga arbetare vid ett företag samorganiserar i en driftsektion. Finnas flera företag inom en industri på samma ort, sammanföras driftsektionerna i ett industrisyndikat.

3. *Industrifederationen*: Samtliga på detta sätt uppbyggda industrisyndikat sammanslutas i en hela landet omfattande industrifederation.

4. *Industridepartementen*: Industrifederationerna i närbesläktade yrken, där ett intimt samarbete anses av nöden, äro förenade i industridepartement (Exempelvis Byggnadsarbetarefederationen, som i enlighet med ovanstående omfattar samtliga till byggnadsindustrin i landet hörande syndikat och Byggnadsämnesarbetarefederationen, som förenar samtliga

byggnadsämnessyndikat — tegelarbetare, cementarbetare etc. — sammanslutas i byggnadsindustriarbetaredepartementet.)

Enligt 1922 års organisationsplan skulle nio departement upprättas. På grund av SAC:s ringa inflytande inom flera industrier, ha endast tre departement skapats: Byggnadsindustridepartementet, Trävaruindustridepartementet samt Gruv- och Metallindustridepartementet.

Vid sidan av organisationsplanen finns inom SAC s. k. agitationsdistrikt, vilka, som namnet anger, skola bedriva agitation; under senare år ha de emellertid även kommit att direkt medverka i det fackliga arbetet genom fast anställda ombudsmän.

VII.

Till skillnad mot LO är SAC decentralistisk, d. v. s. att organisationsenheterna, de lokala samorganisationerna, äro självstyrande och självbestämmande. Decentralismens princip hävdades redan av SAC:s konstituerande kongress, som i det förut behandlade och grundläggande manifestet förklarade, att centraliseringen av beslutanderätten inom LO lett till, att fackförbunds styrelser vid skilda tillfällen vid lönerörelser antagit avtal, som medlemmarna genom allmän omröstning förkastat. Ett sådant förhållande, att ledningen av fackföringsrörelsen har rätt att ensam besluta i för medlemmarna vitala frågor och mot desammas vilja, är oförenligt med föreställningarna om frihet; mellan en sådan centralistisk fackföringsrörelse och en despotisk, maktfullkomlig stat finns ingen principiell skillnad.

I SAC:s nuvarande principuttalande förklaras beträffande denna fråga, att en centralisering av beslutanderätten dödar självständigt initiativ, förhindrar skapandet av självstyrelse och självansvar bland arbetarna och främjar uppkomsten av förtryckare.

"Syndikalismen är därför motståndare till maktecentralisationens princip och överlåter åt varje organisationsenhet att bestämma över sig själv i egna angelägenheter, vilket icke innebär, att de enskilda organisationsenheterna ha rätt att separera från eller fatta beslut, som stå i strid med överenskommelser, som gemensamt träffats mellan de sammanslutna organisationsenheterna."

VIII.

I SAC:s nuvarande stadgar, antagna senast 1942, kommer decentralismen till uttryck i ett flertal bestämmelser. Sålunda förklaras beträffande Arbetsutskottets (AU) uppgifter, att det skall övervaka administrationens skötsel, fatta beslut i frågor, där stadgar och handlingar inte lämna besked, taga initiativ för organisationens utveckling samt bistå LS med råd och upplysningar, där sådant kan anses påkallat.

Skulle emellertid AU finna, att inom SAC upprättade organ, såsom distriktskommittéer och industrifederationer, handla i strid med stadgar och gällande beslut eller missköta sina uppdrag, skall AU — om ej rättelse vinnes vid överläggningar mellan AU och vederbörande organ — i samråd med centralkommittén hänskjuta frågan till medlemmarna för avgörande, antingen genom konferens eller allmän omröstning inom felande organs verksamhetsområde. Arbetsutskottets uppgifter äro således uteslutande av rådgivande och övervakande karaktär.

De frågor, som äro av principiell och av avgörande ekonomisk karaktär, skola avgöras av kongressen. Därest icke 2/3 majoritet skulle uppnås för beslutet, skall frågan utsändas till medlemmarna för omröstning. Omröstningsförfarandet kommer även till användning vid alla viktiga frågor, som mellan kongresserna skola avgöras. Med viktig fråga menas sådan, som av minst tre LS fordras skall utsändas till omröstning, under förutsättning att beslut i frågan tidigare icke fattats.

Rätt att besluta om konflikt eller biläggandet av sådan tillkommer endast den organisationsenhet, konflikten berör; "driftsektionen, om konflikten endast berör ifrågavarande företags arbeten, syndikatet, om den berör flera företag inom samma verksamhet, och LS, om den berör alla arbetare på platsen".

Vid en jämförelse mellan SAC och LO i ifrågavarande avseende framgår klart de stora skiljaktigheterna. Härvidlag behöver man endast peka på fackförbundens i första hand och LO:s i sista hand absoluta bestämmanderätt vid lönerörelser. Över huvud taget kan sägas, att frågan om centralism eller decentralism inom fackföreningsrörelsen ända sedan åren före 1910 varit orsak till tvist mellan syndikalister och reformister.

Under rubriken "Några uppgifter om fransk syndikalism" har jag i Arbetaren behandlat bl. a. Dublinprogrammet och Amiensdeklarationen. I dessa förklarades, att de fackliga sammanslutningarna skulle bedriva sin verksamhet utanför parlamenten. Vid en internationell arbetarkonferens i London 1913 antogs en deklaration, som i det väsentliga knöt an till de förstnämnda principförklaringarna. Beträffande frågan om parlamentarismen (valpolitik och riksdagsarbete) framhölls nämligen:

"Kongressen fastslår, att de internationella fackorganisationerna blott kunna lyckas i dessa strävanden, när de upphöra att vara splittrade genom politiska och religiösa åskådningar, och förklarar, att striden är en ekonomisk strid, därmed menande, att de icke kunna nå sitt mål genom att överlämna sin sak till regeringen eller dess medlemmar utan blott genom arbetarnas eget användande av direkt aktion i förlitande på de ekonomiska organisationernas styrka."

Londondeklarationen, som i sin helhet omfattar fem punkter, antogs av SAC vid 1916 års kongress och utgjorde organisationens principförklaring till 1922, då en uttolkning av densamma företogs och stadfästes vid en då hållen kongress. I punkt sju, som behandlar ställningen till parlamentarismen, förklarades:

"Då arbetarna endast kunna nå sin verkliga och nödvändiga styrka genom att organisera sig i egenskap av producenter, så följer därav, att den syndikalistiska rörelsen av såväl taktiska som principiella skäl icke deltagar i den politiskt-parlamentariska verksamheten utan fullföljer kampen och sitt konstruktiva organisationsarbete oberoende av såväl de politiska partierna som trosrörelser, rasskillnader och nationaliteter.

I konsekvens härmed äga medlemmarna i en syndikalistisk organisation full frihet att utanför organisationen deltaga i de former för kampen, som oberoende av syndikalismen överensstämna med deras filosofiska och partipolitiska uppfattningar. Sveriges Arbetares Centralorganisation är en sådan partipolitiskt oavhängig organisation, som strävar efter att samla alla lönearbetare till omdaning av samhället. Den hyser vidare den uppfattningen, att de politiska partierna eller den laöstiftande makten icke äro i stånd att genomföra samhällets socialistiska nyorganisering varken genom politisk demokrati eller genom partidiktatur eller

på annat sätt, men att denna uppgift som en i första hand ekonomisk uppgift måste genomföras av de arbetande massornas ekonomiska organisationer.”

På detta uttalande, som söker sitt ursprung i London- och Amiens-deklarationerna, bygger SAC sin ställning till det politiskt-parlamentariska arbetet. Principen kan uttryckas på följande sätt: Deltagandet i valpolitiken och riksdagsarbetet är en privatsak för SAC:s medlemmar, men organisationen som sådan befattar sig icke med detta slags verksamhet. Parlamentet kan aldrig bli ett maktinstrument för arbetarna, det kan endast deras ekonomiska kamporganisation bli.

IX.

Under SAC:s snart 35-åriga verksamhet har organisationen varit motståndare till militarismen och staten, en inställning som är densamma som fransk syndikalism intog redan i Amiens 1906 och som den syndikalistiska internationalen (IAA) förtydligade och uttolkade 1922. I inställningen i militärfrågan har emellertid — åtminstone under gångna tider — funnits spår av pacifism; från bl. a. ungsocialistiskt håll inom rörelsen har man tagit avstånd från våldet i klasskampen och således förkastat arbetarbeväpningen. I ställningen till staten har man knappast kunnat upptäcka delade meningar på punkten, att staten skall avskaffas.

Vid 1938 och 1942 års kongresser har SAC antagit uttalanden i berörda frågor, uttalanden som måste betraktas såsom adekvata uttryck för SAC:s ståndpunkt.

I frågan beträffande krig och militarism förklaras inledningsvis, att ställningstagandet bestämmes helt utifrån syndikalismens klasståndpunkt. Krig betyder, att arbetarnas, överhuvud det arbetande folkets, blod och kraft offras för främmande intressen. Upprustning och krig mellan de kapitalistiska staterna skall därför bekämpas; kriget kan under inga förhållanden betraktas som medel i arbetarklassens strävan efter frigörelse.

Om arbetarklassen skulle misslyckas i sina aktioner mot kriget, så ändrar detta faktum inte rörelsens grundinställning, klasskampen måste upprätthållas i såväl krig som fred. Taktiken för klasskampen under exempelvis krigs-

tillståndet bestämmes naturligtvis av de skiftande faktiska förhållandena, som äro olika under varje krig och i varje land.

Syndikalismen avvisar bestämt staternas militarism men bejakar i princip arbetarklassens väpnade självförsvär under en period av social revolution. Arbetarnas väpnade formationer skola stå under kontroll av producentorganisationerna, och motstånd skall resas både mot in- och utländska angripare.

I uttalandet beträffande staten heter det bl. a.:

”Det ’totala’ kriget, som innebär staternas totala mobilisering av alla resurser för krigets förande, har i sin ordning medfört, att staterna överallt i de krigförande länderna etablerat ett nära nog obegränsat herravälde över människorna. Alla materiella, ekonomiska och kulturella tillgångar ha härunder alltmer utnyttjats i totalitär riktning. Staten bestämmer inte längre över människorna bara som slaktboskap i kriget, den disponerar också över dem genom tvångsarbete i former, som närma sig industriell livegenskap under staten. Staten tar kontrollen över pressen och upphäver därmed tryckfriheten, den inför censur på alla områden: för film, teater, konst i alla former. Den upphäver brevhemligheten. Den avlyssnar våra telefonsamtal. Den tränger in i privatlivets lönnligaste vrår. Poliskontrollen skärpes och utsträcker över allt större områden. Staten upprättar kontroll eller tar dispositionsrätt över näringslivet. Den bestämmer över export och import. Den fastställer vad vi skola äta eller hur mycket vi skola äta. Den upphäver eller suspenderar demokratiska fri- och rättigheter... För arbetarrörelsen innesluter denna utveckling en växande fara. Den statskontrollerade och statsdirigerade ekonomin leder logiskt till kringskärande av organisationernas verksamhet, till strejkkförbud och till lönerns bestämmande av staten. Den kommer att förkväva all fri verksamhet och undertrycka arbetarnas möjligheter att genom sina sammanslutningar hävda sina intressen. Denna utveckling hotar arbetarrörelsens frihet.

Vi befinna oss således i en kontrarevolutionär utvecklingsperiod i riktning mot statsocialism. Alla människor, som älska friheten, och framför allt alla arbetare, som hålla fast vid socialismens ideal, måste enas om att göra front mot föreudningen av den fruktansvärda, all personlig frihet och värdighet förintande utvecklingstendens, som behärskar tiden.

Också den syndikalistiska rörelsen arbetar för en socialistisk ordning, men en ordning på

de frihetliga principernas grundvalar, en ordning som är raka motsatsen till den tvångsregim, som statstotalismen innebär...

Inför det fruktansvärda perspektiv, den nuvarande utvecklingen upprullar för vår inre syn, mana vi alla människor och framför allt arbetarklassen att göra front mot idén om statens allmakt, innan denna allmakt hunnit utrota all mänsklig frihet och självverksamhet."

Staten, som definieras såsom ett politiskt makt- och våldsinstrument i händerna på ägarerna av produktionsmedlen, kapitalisterna, skall alltså avskaffas och i samband därmed det kapitalistiska produktionssystemet, d. v. s. det nuvarande lönearbetssystemet, och i stället skall socialiseringen genomföras genom arbetarnas övertagande av produktionen.

X.

Det skulle föra för långt att gå in på socialiseringsproblemet. För närvarande har det uteslutande teoretiskt intresse, och såsom en skiss av det socialistiska samhälle, syndikalisterna vilja upprätta, kan anföras följande punkter av H:son Holmberg:

1. Syndikalismen bestrider statens existensberättigande såsom varande oduglig som organisator och för otymplig att administrera samt dessutom uttryck och organ för en härskande klass' herravälde över samhällets stora massa.

2. De lokaliserade eller de nationaliserade produktionsföreningarna äro produktionsmedlens ägare men deras äganderätt kan och bör tänkas så, att samhället, producenter och konsumenter som ett helt, däri har en ideell anpart; och en ideell samrätt sålunda är tillfinnandes.

3. Mellan produktionsföreningarna ingås frivilliga överenskommelser och förpliktelser, bindande genom sociala kontrakt, vilket är något annat än lagar tillkomna genom tvång. Genom dem verkställs även varudistribuering men kan om så skulle befinnas praktiskt naturligtvis även verkställas av särskilda organ.

4. Föreningarna bilda allt större sammanlutningar, den större omslutande den mindre, och bilda slutligen en enda stor union. Unionen kan omfatta till en början ett land som Sverige eller en hel kontinent som Amerika eller Australien. Detta endast möjligt medelst en strängt genomförd federalism och därmed sammanhängande decentralisation av förvaltningsgrenarna.

5. Föreningarna gruppera sig efter industriella linjer med verkstaden eller arbetsplatsen

som cell samt monopolisera som produktionsföreningar eller gillen desslikes arbetet för var sin förening.

6. Alla val ske efter sysselsättning.

7. För syndikalismen är rådssystemet ävenledes giltigt... ett system av föreningsråd, industrikommittéer, sekretariat, konferenser och landskongress. Den begagnar sig av referendum, initiativ, recall och ibland av imperativt mandat.

8. Den syndikalistiska organisationen är f. n. en kamporganisation. Men de enskilda organisationerna tänkas en gång omdanade till produktionscentra. (Tidskriften Syndikalismen 1926.)

XI.

Målsmännen för den syndikalistiska rörelsen i Sverige voro sålunda att söka inom den ungsocialistiska rörelsen. Inom denna uppstod vid tiden för sekelskiftet en mot socialdemokratin och fackföreningsrörelsen riktad opposition, som allt mer grep omkring sig under de följande åren fram till 1910. Hävdande att arbetarnas kamp skulle föras genom och inom fackföreningarna, därigenom förkastande deltagandet i valpolitiken och riksdagsarbetet, vände sig ungsocialisterna mot socialdemokratins inblandning i fackföreningsrörelsen. För att denna skulle bli slagkraftigare fordrades dels, att den måste befrias från socialdemokratins andliga överhöghet, och dels att den borde omorganiseras i riktning industriförbund eller lokala samorganisationer. Härigenom skulle skrå- och fackorganisationerna, vilka visat sig vara ineffektiva organ i kampen mot de allt slagkraftigare arbetsgivarsammanslutningarna, försvinna och lämna plats för fackorganisationer, som kunde bryta konfliktneredlagens rad och inleda en ny era för fackföreningsrörelsen.

De ungsocialistiska kraven beträffande den reformistiska fackföreningsrörelsen blevo emellertid ej uppfyllda. Ungsocialisternas förslag om omorganisation av LO förkastades. Vilde således ungsocialisterna se sina ideal förverkligade, så måste de tydligen bilda en ny organisation. Så skedde även, ett antal ungsocialister och radikala reformister lämnade LO 1910 och bildade SAC.

Den nya organisationen ville pånyttföda de socialistiska idealen; socialismen var målet — medlet härför den direkta, utomparlamentari-

ska kampen, som skulle föras på arbetsplatserna. På det sociala området skulle råda ett permanent krigstillstånd.

Ären gingo och SAC kom i kontakt med den hårda verkligheten. Flera av de uppfattningar, som 1910 legat till grund för organisationens bildande, måste revideras; så förhöll det sig med understödsförmedlingsfrågan och avtalsfrågan. På det rent fackliga-praktiska området banades väg för en mera realistisk-praktisk syn på den fackliga kampen. Tidigare hade organisationen endast sanktionerat registerverksamheten och andra icke kollektiva och icke bundna former för prisöverenskommelse med arbetsgivare; efter en nära 30-årig verksamhet accepterades kollektivavtalet.

På det idépolitiska området har SAC varit trogen sina ideal. De socialistiska idealen hållas fortfarande högt, och motiveringarna för ett socialistiskt samhälle, avlösande det kapitalistiska, äro i sak desamma som 1910. Inställningen i militärfrågan har undergått en förändring i så måtto, att den pacifistiska inställning, som tidigare gjort sig gällande, efterträts av övertygelsen, att eftersom man inte gärna kan undvika att bruka våld i klasskampen, så är arbetarbevapningen den enda form av militarism, som kan accepteras.

Beträffande inställningen till deltagandet i valpolitiken och riksdagsarbetet, så har den i sak icke undergått någon förändring. Till den kommunalpolitiska verksamheten intog SAC tidigare en negativ inställning. Under senare år har en viss förändring häruti inträtt. Inom de lokala samorganisationerna har man allt mer börjat syssla med spörsmålet "LS vidgade ram". Motiveringarna för en sådan "vidgad ram" ha i huvudsak varit följande: De lokala samorganisationerna ha alltför mycket begränsat sin verksamhet till enbart det fackligt-ekonomiska området. För att råda bot på detta böra de lokala samorganisationernas medlemmar tränga in i andra folkrörelser, såsom kooperationen, nykterhetsrörelsen, hyresgästföreningarna, pensionärsföreningarna och under vissa förutsättningar även indirekt göra sig gällande i kommunerna.

En sådan vidgad verksamhetsram har också utan tvivel åvägabragts, särskilt under de senaste åren; det måste emellertid framhållas, att redan tidigare hade vissa LS vidtagit åtgärder i berörda fråga.

Spörsmålet om "LS vidgade ram" är av gammalt datum, vid SAC:s kongress 1942 aktualiserades det emellertid på nytt och särskilt sedan dess har diskussionen kring frågan tagit fart.

Din väg

*Låt vinden bära dina önskningar
mot okända klyftor
mot okända hav
låt dem upplösas
som handlingen
upplöser sig själv
i skeendet*

*stanna icke
i ödesgemenskapens fängelse
de outlösta samvetenas
kvävande skyddsrum*

*din väg går varhelst
din handling brinner*

LARS FREDIN.

De federalistiska

idéernas organ

Lyssna till den partipolitiskt fria pressen!

ARBETAREN

SAC:s huvudorgan

Daglig nyhetstidning för hela landet

Prenumerationspris:

Per helår . . . Kr. 29:—

„ halvår. . . „ 14: 50

„ kvartal . . . „ 7: 50

„ månad . . . „ 2: 75

ARBETARENS EXPEDITION - STOCKHOLM 1

Box 413

Postgiro 1410

NORRLANDSFOLKET

Daglig nyhetstidning för övre Norrland och
malmfälten

Prenumerationspris:

Per helår . . . Kr. 16:—

„ halvår. . . „ 8: 50

„ kvartal . . . „ 4: 50

„ månad . . . „ 1: 75

NORRLANDSFOLKETS EXPEDITION - KIRUNA

Postgiro 29089

Anskaffa kommissionärer!

Prenumerera på närmaste postanstalt eller direkt!

SYNDIKALISMEN

SAC:s tidskrift — Ut kommer varannan månad (6 n:r pr år)

Ansvarig utgivare: Albert Jensen

Adress: Box 413, Stockholm 1

För manuskript och brev i redaktionsangelägenheter

Lösnummer 75 öre. Prenumeration: För helt år (6 nummer) Kr. 4:—.

Prenumeration sker genom ombuden eller direkt genom förlaget

För penningförsändelser, annonser, kommissionärsvillkor och övriga expeditionsfrågor till

FEDERATIVS FÖRLAG - Box 352, Stockholm 1 - Postgiro 1399